

TALLINNA ÜLIKOOL

Mis kõnetaks eestlasi lõimumise teema puhul?

ELU projekti aruanne

Koostas: Gerttu Blank, Johhanna-Magdaleena Partsioja,
Annika Lehtsalu, Anette Bakmanov,
Viktooria Iljin, Merlin Paadam,
Margarita Källo, Andres Tui

Tallinn

2021

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
TEOREETILINE RAAMISTIK	4
Lõimumise teema teoreetiline alus	4
Projekti interdistsiplinaarsus	6
Projekti väliskommunikatsioon	7
EMPIIRILINE UURING	8
Metodoloogia	8
Empiirilise uurimuse tulemused	9
Meediakajastuste analüüs	9
Intervjuu INSAga	12
Intervjuud Eesti suurimate väljaannetega	13
Järeldused uuringutulemustest	15
INSA tagasiside projekti tulemuste esitlusele	17
KOKKUVÕTE	18
KASUTATUD KIRJANDUS	20
LISAD	22
Lisa 1: INSA intervjuu küsimused, vastused ja järeldused	22
Lisa 2: Eesti kolme suurima väljaanne esindajatega intervjuu küsimused	28
Lisa 3: Intervjuu Eesti Delfiga	30
Lisa 4: Intervjuu Kuku raadio peatoimetaja Ainar Ruussarega	34
Lisa 5: Intervjuu ERR-i toimetaja Hannela Lippusega	41
Lisa6: Meediakajastuste analüüsi tabel	48
Lisa 7: ELU projekti elluviimine	49

SISSEJUHATUS

Eestis elanikkonnast umbes 25% on muu emakeelega kui eesti keel, suur osa neist on vene kodukeelega. Ühiskonnas on ootus, et muukeelne elanikkond oskaks riigikeelt ja läbi keeleõppe integreeruks Eesti ühiskonda. Selle protsessiga tegelevad nii Integratsiooni Sihtasutus (edaspidi INSA), Kultuuriministeerium (edaspidi KuM) ning Haridus- ja Teadusministeerium (edaspidi HTM). Igapäevased tegevused on INSA kanda ning KuM ja HTM täidavad poliitika kujundaja, rahastaja ja koostööpartneri rolli.

Kui rääkida integratsioonist, siis eesti ühiskonnas seda kiputakse nägema ikka veel ühesuunalise teena: muukeelsed peavad selgeks saama riigikeele ning seejärel on nad integreerunud. Autorite arvates on selline lähenemine ebaefektiivne ega taga hästi integreerunud ühiskonda. Leiame, et lõimumine on kahesuunaline protsess, kus nii mitte-eestlased kui ka eesti ühiskond tervikuna täidavad olulist rolli. Kui see mõttearendus panna Eesti konteksti ja tõstatada küsimuse: jah, muu emakeelega elanikud peavad selgeks saama riigikeele, leidma endale töökohta/õppekohta ning osalema aktiivselt ühiskonnaelus, kuid milline roll on eesti kodukeelega kodanikel?

Autorid tõstasid oma töös keskse küsimuse: mis kõnetaks eestlasi lõimumise teema puhul? Otsustasime, et parim viis teema avamiseks on läheneda läbi peavoolumeedia, kuna läbi ajakirjanduse saavad inimesed infot ühiskonnas toimuva kohta ja see aitab neil arvamusi ja hoiakuid kujundada. Tuginedes INSA meediakajastuste analüüsile kajastatakse venekeelsetes väljaannetes kajastatakse lõimumisega seotud uudiseid rohkem. Sellest teadmisest johtuvalt otsustasime teha meediakajastuste analüüsi, uurida väljaannete (Postimees, Delfi, ERR) seisukohti lõimumise teemade kajastamisel ning INSA kommunikatsiooni põhimõtteid.

Oma töö esimeses osas anname ülevaate teoreetilistest alustest, teises osas kirjeldame oma uurimust ja järeldust ning viimases osas teeme kokkuvõtte. Projekti ülesanne on välja uurida, milline ja mis kujul peaks edastatav info olema, et see pakuks huvi ajakirjanikele, ning saadud tulemused kanda ette Integratsiooni Sihtasutusele. Seega meie projektimeeskonnaga püüame anda oma tagasihoidliku panuse lõimumise protsessidele Eestis sidusama ühiskonna nimel.

TEOREETILINE RAAMISTIK

Käesolev peatükk selgitab lõimumise sisu, eesmärgid, uuritava teema tähtsust ühiskonna jaoks ning kirjeldab läbiviidava uuringu interdistsiplinaarsust. Samuti annab see ülevaate projekti väliskommunikatsioonist.

Lõimumise teema teoreetiline alus

Eestis on etniliselt mitmekesine ühiskond, kus on lisaks eestlastele esindatud ka mitmeid vähemusrahvuseid. Statistikaameti (2020) andmetel elas Eestis 2020. aasta seisuga lisaks etnilistele eestlastele ligikaudu 328 000 vene rahvusest ja üle 78 000 muu rahvuse esindajat. Selleks, et tagada erineva etnilise ja kultuurilise taustaga inimeste toimetulek ja sidusus ühiskonna ja teineteisega, on oluline integratsioon ehk lõimumine.

Integratsioonile ei ole ühtset teoreetilist lähenemist ega definitsiooni, kuna see nõuab erinevates riikides erinevaid lähenemisi. Eesti kontekstis defineerib lõimumisvaldkonna põhiline alusdokument, arengukava “Lõimuv Eesti 2020“ lõimumist kui “ühiskonna kultuurilise, poliitilise ja sotsiaalmajandusliku sidususe suurenemist” (Lõimuv Eesti 2020, 2014: 3). Arengukava seab lõimumise eesmärgiks Eesti ühiskonna sotsiaalse sidususe ja erineva keele- ja kultuuritaustaga inimese aktiivse osaluse ühiskonnaelus (Lõimuv Eesti 2020, 2014). Edukalt lõimunud ehk etnilisest taustast sõltumatult üksteist mõistavad ja toetavad inimesed tagavad riigi suveräänsuse ja toimimise, suurendades inimeste tunnetuslikku seotust nii teineteise kui ka riigiga tervikuna.

Riigi elanikud on eluga rohkem rahul, kui ühiskond on rohkem integreerunud. See toob omakorda kaasa üldise väiksema kuritegevuse. Sotsiaalne isolatsioon tekitab agressiooni ja viha. Inimeste ühtekuuluvuse suurendamise ja üldsusega sobimiseks on mõistlik luua väiksemad kogukonnad, kus ollakse üksteisele toeks ning sotsiaalne läbivus on suur. Sellest tulenevalt on mõistlik avalikul sektoril toetada väiksemate kogukondade tegevust. Kogukonna põhine usaldus aitab erinevatel inimestel sotsiaalselt integreeruda uutesse ühiskonna gruppidesse. (Appau, *et al.*, 2019, pp. 1756-1757)

Integratsioon toob endaga kaasa sotsiaalse, kultuurilise, etnilise ja muid sotsiaalseid aspekte hõlmavaid asjaolusid. Inimest ümbritsev keskkond võib mõjutada indiviidide arvamusi ja

seisukohti erinevatel teemadel. Mitmekesine ühiskond võib liita või tekitada raskuseid erinevate inimgruppide vahel. (Marango, *et al.*, 2020, pp. 41-44)

Etniline vahe võib tekitada ebavõrdseid võimalusi omandada tööd ja ligipääsu poliitilisele võimule. Riikide valitsused peaksid tagama sotsiaalse kaitse ja õiguste tagamise vähemusgruppidele. Riigi valitsus peab enim tagama sotsiaalse kaitse nõrgematele inimgruppidele. (Marango, *et al.*, 2020, pp. 57-58)

Kuna uuritav teema on integratsiooni protsessid Eestis, pöördume ametliku termini poole, mis on meie riigis tunnustatud. Kultuuriministeerium, kes vastutab ametkonnana lõimumise eest, on määranud lõimumise nii: „Lõimumise ehk integratsiooni eesmärk on soodustada olukorda, kus Eestis elavate teiste rahvaste esindajatele ja eestlastele on tagatud sidus ja tolerantne ühiskond, et siin oleks koos hea ja turvaline elada, töötada, õppida, kultuuri edendada, olla ühiskonna täisväärtuslik liige”. (Sirp, Eesti kultuurileht, 2014).

Inimesed teevad ennatlike järeldusi sotsiaalsete inimgruppide kohta varasemate teadmiste või arvamuste põhjal, määratledes vastava inimgrupi kohtlemise. Valik inimesi sotsiaalsesse gruppi määratleda võib olla teadlik või mitteteadlik, olenevalt olukorrast. (Lang & Spitzer., 2020, pp. 167-168)

Lõimumise näol on tegu kahesuunalise protsessiga, mille edukaks toimimiseks peavad selles osalema nii põliselanikud kui ka vähemusrahvused. See tähendab, et lõimumise edukuse eelduseks on nii vähemusrahvuste valmidus integreeruda kui ka Eesti eestlaste kogukonna teadlikkus muu taustaga elanikest ja valmidus nendega lävimiseks (Tamm jt. 2018). Tänapäeva maailmas kujundab üldsuse teadlikkust ja hoiakuid väga olulisel määral meediaruum ning inimeste arusaamad (muuhulgas rahvussuhetest) kujunevad selle järgi, kuidas neid meedias esitatakse (Vetik 2015). Sellest lähtuvalt oleme ka enda projekti fookuseks seadnud lõimumisteemalise mediakajastuse ning selle edendamise võimaluste uurimise, eriti just eestlaste ehk lõimumise kontekstis vastuvõtva kogukonna suunal.

Kuid on olemas ka alternatiivne integratsiooni arusaam, mis väidab, et integratsioon on ühesuunaline protsess. Sotsiaalne integratsioon - ühiskondlik protsess, kus rahvusvähemus adapteerub enamusega, mille käigus omandab õigused võrdselt kõikide teiste ühiskonna kihtidega. Kui rakendada see definitsioon Eesti integratsiooni protsessidega, siis see mõiste lahtiseletus peegeldab reaalselt olukorda (Akadeemiline geograafiline sõnastik).

See definitsioon saab kinnituse ameerika sotsioloogi ja politoloogi Immanuel Maurice Wallersteini poolt, kes arvas, et integratsioon on kulturooloogiline mõiste ehk inimesel, kes integreerub ühiskonda, on vajalik omaks võtta selle ühiskonna kultuurilised normid ja reeglid (Wallerstein, I. M, 2004).

Kommunismi ajastu tegevused on muutnud vene kodanikel keeruliseks integreerumise Tšehhi ühiskonda. Vanemad Tšehhi elanikud ei ole huvitatud sotsiaalsest läbikäimisest venelastega, kes on püsivalt kolinud Tšehhisse. Tšehhi meedia ei kajasta vene rahvusest isikutega seonduvaid artikleid ajalooliste sündmuste pärast. Meedia üldistab vene keelt kõnelevaid inimesi venelasteks mistõttu on muust rahvusest vene keelt kõnelevatel inimestel väga keeruline integreeruda. (Ignatyeva, 2020, pp 146-147)

Sõna „integratsioon“ on rakendatav erinevatele teadusharudele (sotsioloogia, psühholoogia, filosoofia jt), seepärast esinevad termini erinevused ja neil puudub ühine mõiste.

Projekti interdistsiplinaarsus

Meie projektis on rakendatud teadmised kuult erinevalt erialalt: politoloogia, klassiõpetaja, sotsiaaltöö, nüüdismedia, sotsioloogia ja psühholoogia valdkonnast.

Politoloogia erialane panus on oluline, kuna lõimumine on Eestis küllaltki politiseeritud teema ning erialased teadmised on abiks lõimumisteema ja lõimumispoliitika mõtestamisel. Klassiõpetaja eriala pagasis on praktiline kokkupuude kakskeelse kooliruumi ja lõimumisprotsessiga hariduses ning pädevused projekti interdistsiplinaarsuse korraldamiseks ja intervjuude läbiviimiseks. Ka sotsiaaltöö valdkonnale on omane praktiline kokkupuude lõimumisteemadega ja ka ebaeduka lõimumise tagajärgedega. Nüüdismedia erialased teadmised on sisendiks projekti ühe empiirilise osana valminud meediaanalüüsi teostamisel. Sotsioloogia valdkonna teoreetilised teadmised pakuvad sotsioloogilist perspektiivi lõimumisest kui protsessist ning metodoloogilised teadmised on sisendiks empiirilise osa läbiviimisel. Psühholoogia erialaseks sisendiks on muuhulgas sotsiaalpsühholoogiline perspektiiv lõimumisprotsessile, mis aitab nähtust tervikuna avada ja mõista.

Lisaks nimetatud erialadele on mitmes projektis osalenul ka varasemaid töö- ja õpikogemusi, mis on seotud nii kommunikatsiooni, projektitöö kui ka otseselt lõimumise valdkonnaga ja andsid olulise panuse töö valmimisse.

Rollide jaotusel projektis on lähtunud iga tudengi tugevustest ja huvidest ning võrdsuse põhimõttest. Kõik projekti liikmed panustasid aktiivselt projekti valmimisse. Täpsem rollijaotus on esitatud lisas 7: ELU projekti elluviimine.

Projekti väliskommunikatsioon

Kuna projekt oli suunatud organisatsiooni sisse, siis meie grupi hinnangul polnud pidev väliskommunikatsioon vajalik. Seda otsust vastuvõttes lähtusime uurdiskriteeriumitest, grupiliikme ekspertsusest ning kooskõlastasime selle juhendajaga. Seetõttu piirdusime ülevaatliku teatega INSA veebilehel ja kodulehel, mis avaldati 26.05.2021. Teade on nähtav alloleval pildil.

Teate koostamisel lähtusime mõttest, mis huvitaks laiemat auditooriumit. Seetõttu tegime ülevaatliku teate koos kõige huvitavamate uurimustulemustega. Teate tegime koostöös INSAGA - meie koostasime põhja ning nemad täiendasid seda.

Analüüs: Kuidas viia lõimumise sõnumeid eestikeelse auditooriumini?

28.05.2021

Tallinna Ülikooli tudengid võtsid oma südameasjaks uurida lõimumisega seotud teematikat. Täpsemalt nad keskendusid meediakajastusele ja uurisid, kuidas senisest rohkem viia integratsiooni sõnumeid eestikeelse auditooriumini.

"Tulemused olid mõnevõrra oodatavad, kuid tuli välja huvitavaid nüansse. Nimelt selgus, et lõimumist nähakse liiga keelekeskse protsessina, kus muukeelsel elanikkonnal tuleb pingutada, et keele selgeks õppida, teadvustamata endale, et ka eestikeelse elanikkonnal on selles protsessis oluline roll. Milline? Ongi vaja sõnastada." tõi välja projektijuht, Tallinna Ülikooli politoloogia eriala magistriõppe tudeng **Margarita Källo**. "Lõimumine on mõtteviis ja ühtekuuluvustunne. Keel on ainult vahend."

Oma töös võtsid tudengid fookusesse just eestikeelse meedia uurimise ning viisid läbi ka intervjuud erinevate väljaannete ajakirjanikuga. Uuringu tulemusel selgus, et kõige enam huvitavad ajakirjanikke rahvusvähemusi tutvustavad persoonilood, huvitavate tegevuste kirjeldused ja artiklid, mis kirjeldaksid laiemalt ühiskonnas toimuvat. "Arusaadavalt huvitavad ajakirjanikke just sellised kirjutised. Nüüd tuleb viia nõudlus ja pakkumine omavahel kooskõlla, et saaksime ka meedias alustada laiemat diskussiooni, kuhu asetub iga Eestis elav inimene lõimumisprotsessis," lisas Källo.

„Meil on väga hea meel, et Tallinna Ülikooli tudengid võtsid aja lõimumisteemadesse süvenemiseks. Juba see projekt iseenesest oli panus lõimumisesse, ühendades erineva erialavaliku ja emakeelega üliõpilasi.“ ütles Integratsiooni Sihtasutuse kommunikatsioonijuht **Maia Burlaka**. „Integratsiooni Sihtasutuse igapäevased tegevused ja teenused on suuremas osas suunatud eesti keelest erineva emakeelega püsielanikele ja uussisserändajatele, aga ka tagasispõrdujatele ja väljaspool Eestit elavatele rahvuskaaslastele. Paljudesse tegevustesse, mis põhinevad eesti keele ja kultuuri õppel ning koostöö ja kontaktide edendamisel, kaasame ka siin elavaid eestlasi. Näiteks korraldame tandemõpet, pakume Keelesõbra programmis eesti keele harjutamist vabatahtlike eestlastest mentorite abil, paneme õla alla koostööprojektidele, kus osalevad erinevate kultuuride esindajad, viime kokku rahvusvähemuste kultuuriühendusi eesti kultuuriasutuste ja -seltsidega, toetame erineva kultuuritaustaga inimesi ühendavaid kultuuri- ja spordiüritusi. Oleme tänulikud TLÜ tudengitele täiendavate ideede eest, mis aitavad leida lõimumisteemadele laiemat kõlapinda eestikeelses meedias ning toetavad lõimumise kui kahesuunalise protsessi edendamist.“ lisas Burlaka.

Projekt viidi läbi Tallinna Ülikooli õppeaine ELU raames, mis toob kokku erinevate valdkondade tudengid. Meeskonda kuulusid Margarita Källo, Gerttu Blank, Anette Bakmanov, Johhanna-Magdaleena Partsiola, Meriin Paadam, Viktooria Iijin, Annika Lehtsalu ja Andres Tui.

Allikas: https://integratsioon.ee/analuus-kuidas-viia-loimumise-sonumeid-eestikeelse-auditooriumini?fbclid=IwAR3HI9ngp_hLIcaiBf4m3ygO_ECPob5EHwROmIeVryufaT-GMMsVjvvJrjc

EMPIIRILINE UURING

Uurimistöö empiiriline osa koosneb kolmest elemendist: peavoolumeedias olemasoleva lõimumisteemaliste meediakajastuste analüüsist, Integratsiooni Sihtasutuse kommunikatsioonijuhhi intervjuust ning kolme suurima (Eesti ERR, Eesti Delfi ja Eesti Postimees) eestikeelse väljaande sisu eest vastutavate spetsialistide intervjuerimisest.

Metodoloogia

Uurimistöö eesmärgi silmas pidades meeskond on otsustanud läheneda kasutades kolme uurimismeetodit:

1. analüüsida olemasolevaid peavoolumeedia kajastusi, et välja selgitada, millist lõimumisteemalist infot, mis formaadis, mis mahus ja kellele suunatud on hetkel olemas. Selleks teostasime *meediakajastuste analüüsi*. Info kogumiseks kasutasime Station meediamonitooringu lõimumisteemalist andmete kogumi perioodil 1.-31.01.2021. Periood oli valitud juhuslikult. Ta pidi olema piisavalt lühike, et uurijad suudaksid antud projekti raames seda läbi analüüsida. Vastavalt projekti eesmärgile keskendusime eestikeelsetele väljaannetele ning võtsime aluseks kolm Eesti suurimat: Eesti ERR, Eesti Delfi ja Eesti Postimees.
2. ELU projekti uurimisteema tuleneb kõigepealt Integratsiooni Sihtasutuse (INSA) vajadustest. INSA on Kultuuriministeriumi rakenduskeskus, mis on ühtlasi üks olulisi allikaid lõimumisteemalise info kohta ajakirjanduse jaoks. Eesmärgi saavutamiseks uurimismeeskond viis läbi *poolstruktureeritud süvaintervjuu* INSA kommunikatsioonijuhiga, et välja selgitada, kuidas nemad valivad teemad ajakirjanduse jaoks ning mis formaadis nad seda edastavad.
3. Selleks, et vastata küsimusele kas olemasolev ja ajakirjandusele edastatav info on piisav, huvipakkuv ning edastatakse sobivas formaadis, projektimeeskond viis läbi *poolstruktureeritud süvaintervjuud* ka eelmainitute Eesti suurimate väljaannete esindajatega, kelle positsioon väljaandes lubab neil kaasa rääkida materjali sisu osas.

Kogutud empiiriliste andmete analüüsimiseks lähtusime *nõudluse põhimõttest*. Nimelt, analüüsisime, kuidas edastav ja ajakirjandusele kättesaadav info vastab nende ootustele. Kas pakkumine vastab nõudlusele, mil määral ning millised on puudused või milles seisneb kokkusobimatus. Läbiviidava analüüsi järeldused annavad uurijatele võimaluse teha omapoolseid ettepanekuid INSA kommunikatsioonistrateegiale, mis aitab täita lünga

edastava ning soovitud infovoogu vahel. Ootustele vastav info aitab tekitada huvi lõimumise teema vastu eestikeelsel lugejal. Seega meie projektimeeskonnaga püüame anda oma tagasihoidliku panuse lõimumise protsessidele Eestis sidusama ühiskonna nimel.

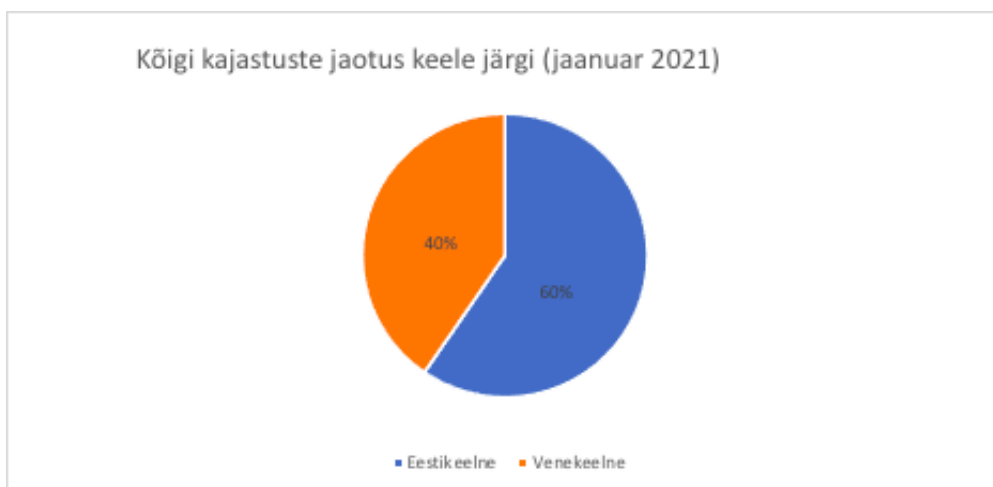
Empiirilise uurimuse tulemused

Antud peatükis on esitatud empiirilise uuringu kolme etapi kokkuvõtted. Lisades on võimalik tutvuda ka Stationi andmete kogumi, meediakajastuste analüüsi ja püstitatud küsimustga. Samuti leiab intervjuude küsimusi ja ka läbiviidud intervjuude transkriptioone. Keskseks osaks on empiirilise uuringu järeldused ja INSA tagasiside 26. mail toimunud tulemuste esitlemisele.

Meediakajastuste analüüs

Kogukajastuse ülevaade

Artiklite koond on saadud Integratsiooni Sihtasutuse (edaspidi INSA) jaanuari 2021 kohta Stationi artiklite väljavõttena. Kokku avaldati digiväljaannetes 01.-31. jaanuaril 2021. aasta jooksul 601 meediakajastust (sh artiklid, raadiosaated jne), milles esinesid lõimumisega seotud märksõnad (Joonis 1). Kuigi üldine suurem osakaal kajastustest on tavapäraselt venekeelsed, siis jaanuaris 2021 kajastustest oli 60% eestikeelsed ja 40% venekeelsed.

Joonis 1

Eestikeelseid artikleid 358, Venekeelseid artikleid 243

Kajastus Delfis, ERR'is ja Postimehes

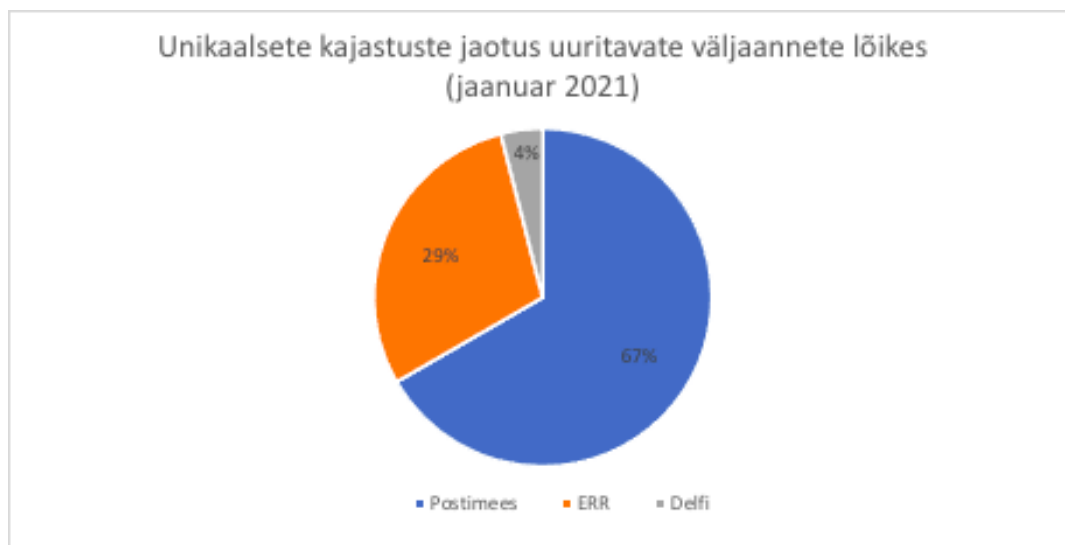
Meie uurisime lähemalt kolmes Eesti populaarseimas veebiväljaandes: Delfis, ERR'is ja Postimehes ilmunud artikleid. Uuritaval perioodil ilmus neis väljaannetes 104 uuritavat artiklit. Antud artiklite analüüsimisel võtsime aluseks andmete koondamisel lisas 6 toodud küsimused. Analüüsitud artiklite lõikes ilmus kõige rohkem kajastusi Postimehes (69%). Ligi veerand (24%) kajastustest avaldati ERR'is ning 7% Delfis (Joonis 2).

Joonis 2

Postimees 72 artiklit, ERR 25 artiklit ja Delfi 7 artiklit

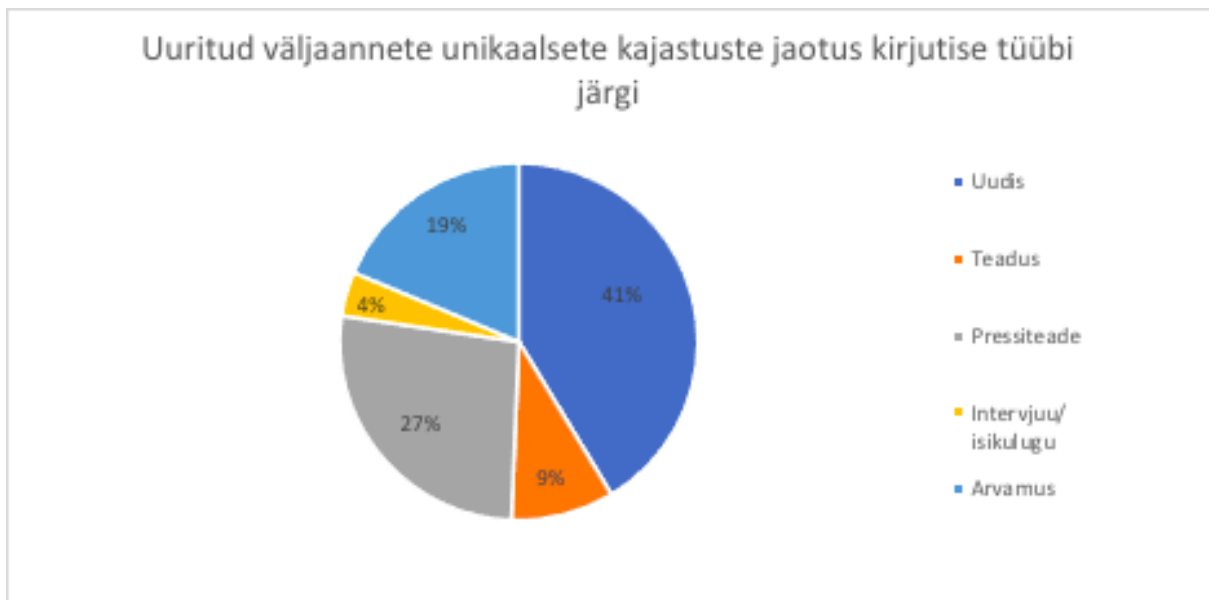
Mitmed avaldatud artiklitest kordasid teineteist ja kattusid omavahel peaaegu täiel määral. Nende eemaldamisel jäi valimisse 75 unikaalset artiklit, millest 50 olid avaldatud Postimehes, 22 ERR-is ja 3 Delfis (Joonis 3).

Joonis 3

Unikaalsete kajastuste jaotus kirjutise tüübi järgi olid valdavalt uudised 41%. Pressiteateid oli 27% kajastustest ja kõige väiksema osakaalu moodustasid arvamused 4% (Joonis 4).

Ühe kuu artiklite teemad ja kontekstid olid üksteisest eristuvad. Kajastused puudutasid hariduse, poliitika, kodakondsuse, krimi, kultuuri ja muusika teemasid. Teemade osas ei ole võimalik tuua välja koondit, mis ulatuses teemasid kajastati, kuid koondatud andmete põhjal on võimalik välja tuua, et valdavalt on käsitletud hariduse st keeleõppe ja poliitika teemasid. Hariduse ja lõimumispoliitikast kirjutati jaanuaris 2021 tulenevalt asjaolust, et Eestis toimus valitsuse vahetus ja peamiselt suurem osa artiklitest tõi välja uue koalitsiooni lepingu ülevaate, kus oli üldiselt kirjas lõimumise temaatika. Lisaks kajastati korduvalt erinevate väljaannete poolt RITA-rände projekti tulemusi, milles esitleti viite teaduspõhist mudelit ühtsele Eesti koolile üleminekuks ning kutsuti poliitikuid üles teadlasi kuulama ning parteide üleselt selle kohaseid otsuseid vastu võtma. Sisukamad ja lõimumise teemat täpsemalt selgitavad artiklid olid INSA poolt kodakondsuse teemat ja keeleõpet käsitlevad. Lisaks võib näitena tuua intervjuu Gameboy Tetrisiga (kodanikunimega Pavel Botšarov), mis rääkis muusikust, tema elust Eestis ning kajastas integratsiooni teemat mõneti „Mees, kes pani eestlased venelasi armastama läbi oma muusika, milline peaks olema integratsiooni“.

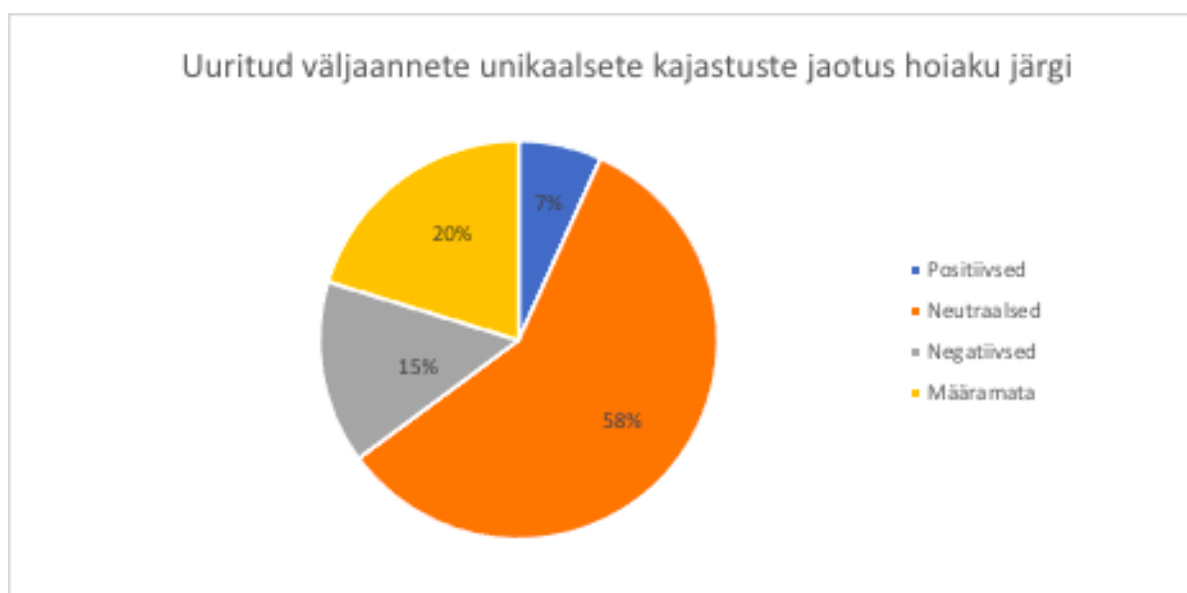

Joonis 4

31 uudisartiklit, 20 pressiteadet, 14 arvamusartiklit, 7 teadusartiklit ja 3 intervjuud/isikulugu

Meediakajastuse hoiak

Meediakajastuse hoiakute koondamisel eristasime märksõnadena, kas hoiak oli positiivne, negatiivne või neutraalne (Joonis 5). Samas ei olnud võimalik hoiakut määratleda 20% artikkelitest, ehk hoiak jäi määramata. Hoiaku määramisel oleneb palju ka lugeja tõlgendusest. Neutraalse hoiakuga artikleid oli alamgrupi hinnangul 58% artikkelitest. Samas võib näitena tuua, et negatiivse kajastuse all oli ka artikleid, mis olid näiteks vaenu õhutavad ja sildistavad. Mitte ajakirjanik ei olnud negatiivse hoiakuga, vaid lugu mida kajastati oli negatiivse hoiakuga, st edastas intervjuueeritava sõnumit.

Joonis 5

Positiivse hoiakuga artikleid 5, neutraalse hoiakuga artikleid 43, negatiivse hoiakuga artikleid 15 ja määramata hoiakuga artikleid 11

Intervjuu INSAga

Viisime INSAga intervjuu läbi 18. märtsil 2021. Tegemist oli poolstruktureeritud intervjuuga ning see kestis 39 minutit. Intervjuu küsimused on näha lisas 1. Intervjuu eesmärk oli saada arusaam INSA kommunikatsioonist ja ootustest.

Integratsiooni Sihtasutusel on oma tegevustes viis sihtrühma: (1) teistest rahvustest Eesti püsielanikud (siin sündinud või kaua elanud); (2) hiljuti saabunud ehk uus sisserändajad; (3) rahvuskaaslased (väliseestlased); (4) tagasipöördujad ehk kes on sündinud välismaal või

kolinud välismaale, aga on otsustanud Eesti tagasi kolida ning (5) eesti emakeelega elanikud. Nende igapäevases töös on fookuses just sihtrühmad 1-4.

“Ma tahan rõhutada, et puhtalt meedia kajastus ei ole ainult minu eesmärk. Minu töös lähtun sellest, et kasutatakse võimalikult palju kanaleid: et üks kanal toetaks teist. Üks ainuke meediakajastus ei anna meile midagi ja ei aita eesmärkideni jõuda.”

Väljavõte intervjuust

Intervjuu põhjal saab öelda, et INSA läheneb oma kommunikatsioonitegevustele strateegiliselt ja tagasisidele tuginedes. Peamiste kanalitena kasutavad nad kodulehte, sotsiaalmeediat (Facebook ja Instagram), pressiteateid ja infopäevaseid. Samas tõi nende esindaja välja, et arvestades sihtrühmade arvu, INSA esindatust linnades ja eesmärki, siis on seda tegevust ühele inimesele liialt palju. Märtsis, kui viisime intervjuud läbi, andis INSA teada, et plaanivad endale palgata veel ühe kommunikatsioonispetsialisti.

Organisatsiooni kommunikatsioonialaste väljakutsetana nimetati kahte: (1) kuidas saada oma teenustesse rohkem inimesi; (2) laiema ühiskonna teadlikkuse kasvatamine, et lõimumine toimub ja on pidev protsess.

Intervjuud Eesti suurimate väljaannetega

Uurijad viisid läbi kolm intervjuud. Esimesena intervjueriti Eesti Päevalehe ja Delfi tegevtoimetaja ja uudistetoimetuse juhataja Mihkel Tamme. Teine intervjueritav oli Eesti Rahvusringhäälingu produtsent Hannela Lippus ning kolmas intervjuu võeti Ainar Ruussaarelt, kes töötas Postimehes ajakirjanikuna, olnud ERRi juhatuse liige ja uudisteagentuuri BNS peatoimetaja ning töötas Kohtla-Järve Gümnaasiumis humanitaarainete õppetooli juhtajana. All on toodud kokkuvõtvalt intervjuude põhilised sõnumid ja olulised rõhuasetused.

Intervjueritavate arvates on integratsiooni teema nagu ükskõik, milline teine teema Eestis. Selle läbilöömise parameetrid (uudiskünnis) on samad: uudisväärtuslik, konfliktne, väljendab üldhuvid, pakub inimlikku lähedust, huvitav, intrigeeriv, paljusid kaasav.

Integratsiooni teema ei saa kindlasti vähe tähelepanu. Pigem on seda piisavalt. Väljaannete esindajate arvates pole kajastus negatiivne, vaid neutraalne. Integratsioon ei ole uudne teema

ning selle teema liigset kajastamist ei nähta vajalikuks ega kasulikuks. Tihtipeale lõimuvad integratsiooni teemad tihedalt mingite teiste sündmustega, näiteks 9. mai, paraadid.

Vene keelt kõnelevaid inimesi huvitab integratsiooni teema rohkem, kui eestlasi. Eestlasi see teema ei kõneta, pole aktuaalne. Eestlasena Eesti ühiskonnas elada on palju lihtsam, kui muukeelsena. Lõimumise takistusena nähakse aga seda, et eesti ajakirjanik kirjutab eestivenelastest, kui kellestki väga kaugest. Siin võiks küll tuua positiivse muutuse.

Muukeelsete inimeste integreerumise probleemidest on palju räägitud, aga eestlased seda ei mõista. See pole nende jaoks oluline, kuna neil endil selliseid probleeme ei ole. Eestlased ei mõista, milline on nende roll integratsiooni protsessis. Kuidas seda sõnastada? Kuidas nemad saavad panustada? Sõnum peab tulema kuskilt mujalt ja seda peab eestlaste jaoks formuleerima.

Eestlaste jaoks integratsioon on kuigi palju keelekeskne. Kuid sügavama arutelu käigus tõdesid intervjuueritavad, et keel ei ole sugugi ainuke viis, mis lõimida aitab. Kõik tõid välja kultuurilise integreerumise vajaduse, et teisest rahvusest inimesed saaks aru, mis tähendab olla eestlane. Sellega ei lõppe integratsioon, kui inimene õpib keele selgeks. Siin on palju rohkemat vaja. Lõimumine on mõtteviis, ühtekuuluvustunne. Keel on ainult vahend.

Ajakirjanikud pooldavad eestlaste ja venelaste lõimumist hariduses: ühtne kool, kuid alustada võib juba lasteaias. Kõik saab alguse haridusest. Laps vajab keskkonda, kus õpitavat keelt rakendada, sest see on rakenduslik meetod. Kui sa ei kasuta keelt, siis sa seda ei oska, isegi kui koolis väga palju õpid - kontrollimehhanismid tekitavad tõrkeid.

Intervjuude käigus on tulnud välja ka konkreetsed ootused lõimumisteemalistele kajastustele (ehk nõudlus):

- uued teadmised, persoonilood (uued näod, uued inimesed - mitte ainult venelased, vaid ka teised rahvused);
- eksootilisemad ja keerulisemad lood (süüria põgenikud);
- edulood, positiivsed lõimumise näited;
- “suure pildi lood” (uuritakse mingit nähtust, kus tulevad välja integratsiooni probleemid seotud erinevate kogukondade erisustega);
- konkreetsed sammud/lahendused, mida juba tehakse (nt keelesõber või Karma, mis pälvis 2020 eesti keeleteo auhinda), saavutused;
- kogukondade enda initsiatiividest, mitte ainult riigipoolsetest;

- mis on väga hästi või mis on väga halvasti või siis mis on arenenud/muutunud või kus üldse muutusi ei toimunud;
- samuti tuli üks provokatiivne idee, et hästi integreeritud inimene võiks rääkida, miks on hea olla mitte-eestlane.

Integratsioonist tuleb kirjutada mitte omaette, vaid seoses mingite teiste ühiskondlike ja poliitiliste protsessidega. Või teise variandina siis, kui ühtegi muud teemat hetkel eetris ei ole. Siis pälvib artikkel piisavalt tähelepanu.

Järeldused uuringutulemustest

Tuginedes intervjueeritavate arvamusele võib öelda, et peavoolumeedias integratsiooni teemad saavad piisavalt tähelepanu ning teemat kajastatakse neutraalselt. Suures plaanis leidsime sellele ka meediakajastuste analüüsist tõestuse, kus peaaegu 60% kajastustest on tõepoolest olnud neutraalse alatooniga. Kuigi positiivselt või negatiivselt laetud artiklite osakaal väga suur ei olnud, natuke üle viiendikku, siiski torkab silma asjaolu, et negatiivse sisuga artikleid oli kaks korda rohkem, kui positiivsed (vt *Joonis 5*).

Rõõmustama paneb fakt, et selle aasta jaanuaris oli eestikeelses meedias kajastatud artiklite osakaal suurem, kui venekeelses, kuigi tavapärase pilt on vastupidine. Võib siis tõdeda, eestikeelse ja venekeelse meedia lõimumisega seotud teemade kajastus oli tasakaalus (vt *Joonis 1*). Peab aga meeles pidada, et lõimumise teemad tihtipeale ilmuvad seoses teiste sündmustega. Võimalik, et eestikeelses meedias lõimumisteemaline kajastus jaanuaris 2021 oli kuigi palju seotud valitsuse muutmisega, mis tõi päevakorda eestikeelse hariduse temaatika.

Oma uurimiseks oleme valinud põhivoolumeedia kolm peamist eestikeelset väljaannet: Postimees, Delfi ERR, mille lugejaskond on Eestis kõige suurem. Kuigi väljaannete lugejaskondade proportsioon väga palju ei erine (Arb, 2013), siis silma torkas lõimumisteemade kajastamise märkimisväärne ülekaal Postimehes (67%), teisel kohal oli ERR 29%-ga ning üllatavalt vähe kajastab integratsiooni teemat Delfi, ainult 4% kajastustest. Siin oleks ilmselt potentsiaali suurendamiseks. Järgnevalt toome välja, millised ootused teemade ning nende esitamise vormide suhtes väljaannetes on.

INSA kommunikatsioonijuhi intervjuust tulid välja sihtasutuse põhilised sihtrühmad, neid oli viis, kuid intervjuu alguses oli mainitud nendest vaid neli, kuna teenused pakutakse

kõigepealt neile. Viies rühm, kes on Integratsiooni Sihtasutuse orbiidil on eestlased. Tõepoolest, eestlastele ei paku INSA teenuseid, miks siis nad on üks sihtrühmadest? Tegelikult kuulub INSA ülesannetesse avaliku arvamuse ja hoiakute kujundamine eesti ühiskonnas. See on keeruline ning aega nõudev ülesanne, millele tuleks pöörata erilise tähelepanu. Ka INSA kommunikatsioonijuht ühena kahest väljakutsetest nimetab just nimelt laiemat ühiskonna teadlikkuse kasvatamine lõimumise teemadel. Kui keeleõppijale suunatud info on kõige paremini suunata kitsasse sotsiaalmeedia kanalisse, siis ühiskonnaga suhtlemiseks sobivad ilmselt paremini kanalid, mille lugejas-, vaatajaskond on laiem ning ei ole konkreetsele grupile fokuseeritud. Peavoolumeedia on kindlasti üks nendest kanalitest.

Oma uuringus lähtusime ajakirjanduse väljaannete ootustest materjali suhtes, mida nad oleksin valmis avaldama oma portaalides, mis oleks nende arvates lugejatele huvitav ja atraktiivne. Kui võtta kokku, siis kujuneb välja kolm tüüpi lugusid, mida ajakirjandus ootab, et laiemale auditooriumile esitada:

- **persoonilood** - erinevate vähemusrahvuste esindajate elulood, edulood või traagilised kogemused, meeleldi, kui nad on eksootilistest riikidest ja mitmekesise taustaga. Keskmiselt on inimene/persoon;
- **tegevused** - konkreetsed projektid, mida lõimumisvaldkonnas tehakse, kuidas inimesed keeleõppega tegelevad, milline võiks olla eesti ühiskonna tervikuna roll selles või mida igaüks eesti kodanik võiks protsessi sujuvamaks muutmiseks teha, millised konkreetsed sammud ette võetakse, kas nad on edukad. Siia sobivad nii suured õnnestumised, kui ka läbikukkumised. Fookus on tegevustel;
- **suure pildi lood** - ehk kuidas lõimumine seob erinevaid ühiskonnagruppe või inimesi või protsesse. Nende lugudega luuakse seos integratsiooni ja teiste sotsiaalmajanduslike protsesside vahel.

Kui vaadata, millised meediakajastused ajakirjanduses ilmuvad (vt *Joonis 4*), siis märkame, et valdavalt nad on uudised 41% ja pressiteated 27%, seejärel tuleb arvamus 19%, teadus 9% ja intervjuu/isikulugu ainult 4%. Siit on selgelt näha, et ootused on mõne võrra erinevad. Kõige paremini ootustega kattuvad teadus- ja isikulood, mis kokku annavad vaid 13%. Uudised ja pressiteated ei ole ajakirjanike seisukohast eelistatuim formaat lõimumisteemade kajastamiseks, neid on aga valdav enamus (68%). Lõimumisteema atraktiivsuse tõstmiseks ajakirjanduse jaoks tuleks lähtuda nende ootustest ning pakkuma materjali sobivas formaadis.

INSA tagasiside projekti tulemuste esitlusele

Käesoleva uuringu tulemusi esitlesime projekti raames 26. mail 2021 Integratsiooni Sihtasutusele (INSA), mis on üks meie projekti peamistest sidusrühmadest. Ettekandel osalesid kõik projekti liikmed ning auditooriumiks oli INSA juhtkond, valdkonnajuhid ja Tallinna eesti keele maja juht.

Kokkuvõtvalt olid INSA esindajad projekti suhtes positiivselt meelestatud, pidades projekti teematikat ja meie initsiatiivi väga oluliseks ja tänuväärseks. Projekti tulemuste põhjal antud sisendist sai INSA poolt positiivset vastukaja soovitus personilugude kajastuste suurendamiseks, mille olulisust eestlaste kõnetamisel nad ka ise tunnetavad. Oluliseks sisendiks peeti muuhulgas ka tähelepanekut, et eestikeelsele auditooriumile tuleks suunata sõnumeid, mis aitaks teadvustada eestlastele nende endi rolli lõimumises kui kahesuunalises protsessis.

INSA esindajad juhtisid tähelepanu ka mõningatele olulistele aspektidele meie töös. Nende jaoks oli üllatav meediakajastuse analüüsist selgunud eesti- ja venekeelsete kajastuste jaotus ning esitluse käigus jäi ebaselgeks meediaanalüüsi täpne meetodika. Selle sisendi põhjal kontrollisime üle oma tulemused ning pöörame rohkem tähelepanu meetodika avamisele.

Lisaks esitas INSA kommunikatsioonijuht vastulause ka temaga läbi viidud intervjuu põhjal esitatud järeldusega, selgitades, et eestikeelne sihtrühm ei ole nende jaoks tagaplaanil, vaid nõuab teistest sihtgruppidest erinevat lähenemist. Samuti viidati INSA strateegiadokumentidele, mis näevad selgelt ette eestikeelse auditooriumiga tegelemist. Põhiliseks väljakutseks on aga see, kuidas kommunikatsiooni eestlastele edukalt korraldada olukorras, kus suur osa organisatsiooni tegevusi on suunatud just muust rahvustest inimestele.

INSA esindajad pidasid meie projekti tulemusi oluliseks sisendiks oma tegevuste planeerimisel ning avaldasid lootust edasiste ELU projektide sündimiseks selles valdkonnas. Ühise arutelu käigus jõudsime ka järelduseni, et lõimumise ja erinevate sihtgruppide kaasamise teemadel on uurida veel väga paljusid aspekte. Näiteks töid INSA esindajad edasiste uuringute võimalike fookustena esile, mis on väljaannete jaoks barjäärideks nende endi poolt huvipakkuvatena nimetatud teemade kajastamisel ning mil moel täpselt eestlastele nende endi rolli lõimumises teadvustada. Nendest teemadest võiksid välja kasvada käesolevat projekti täiendavad jätkuprojektid.

KOKKUVÕTE

Lõimumise edukuse eelduseks on nii vähemusrahvuste valmidus integreeruda kui ka Eesti eestlaste kogukonna teadlikkus muu taustaga elanikest ja valmidus nendega lävimiseks (Tamm jt. 2018).

Lõimumine puudutab kõiki elanikke Eestis ning elanikud on eluga enam rahul, kui ühiskond on rohkem integreerunud. Eesti elanikkonnast ligi neljandik on muu rahvuse esindajad, mis muudab nende osakaalu eestlaste seas ikkagi tähelepanuväärselt suureks. Enda töös keskendusime eelkõige vene rahvusest inimestele, keda on Eestis 2020. aasta seisuga 328 000. Eestis toimuvat protsessi kirjeldab kõige paremini ühesuunaline liikumine, mille tulemusel rahvusvähemus adapteerub enamusega. Olukorda tuleks vaadelda hoopis kahe-suunalise protsessina, mille edukaks toimimiseks peaksid selles osalema nii põliselanikud kui ka vähemusrahvused.

Sellest lähtuvalt oleme ka enda projekti fookuseks seadnud lõimumisteemalise meediakajastuse ning selle edendamise võimaluste uurimise, eriti just eestlaste ehk lõimumise kontekstis vastuvõtva kogukonna suunal. Autorid tõstatasid oma töös keske küsimuse: mis kõnetaks eestlasi lõimumise teema puhul?

Projekti meeskond viis läbi kolmest etapist koosneva uurimuse, mille käigus koostati meediakajastuste analüüs, võttes fookusesse 2021. aasta jaanuari jooksul ilmunud kajastused (ERR, Delfi ja Eesti Postimees), viidi läbi intervjuud samade väljaannete eest vastutavate spetsialistide ning Integratsiooni Sihtasutuse kommunikatsioonijuhiga.

Projekti toel läbiviidud analüüsi tulemusel saime tagasisidet kuivõrd edastatav ja ajakirjandusele kättesaadav info vastab nende ootustele. Selgus, et meediaväljaannetes kajastuvad üldise ülevaate andmisel peamiselt uudislood ja pressiteated. Intervjueeritavad ajakirjade esindajad tõid aga välja, et olulisem oleks kajastada just persoonilugusid, mis kõnetavad lugejaid rohkem ja mille osakaal on hetkel pigem madal. Vajalik on kasutada pigem peavoolumeedia kanaleid, et see jõuaks laiemas üldsuses. Meediakajastuste hinnangul on lõimumise teemat nende väljaannetes edasi antud piisavalt. Siinkohal on oluline ära märkida, et lõimumise teemat kajastatakse suurel määral seoses teiste temakohaste sündmustega. Samas on INSA kommunikatsioonijuht toonud välja, et oluline on siiski jätkuvalt ühiskonna teadlikkuse kasvatamine lõimumise teemadel. Arvestades

meediakajastuste analüüsi, siis sealt nähtub et lõimumise temaatika on kajastatud peamiselt hariduse valdkonnas ja peamine teema millele keskendutakse on keele õpe, mis soodustab küll lõimumist Eestis, kuid ei peaks olema lõimumise lähtekohast peamine eesmärk.

Antud projekti eesmärk on saavutatud ja selle tulemusel välja selgitatud lahendamist vajavad aspektid. Läbiviidava analüüsi järeldused andsid uurijatele võimaluse teha omapoolseid ettepanekuid vähemusrahvustega tegelevale sihtasutusele (INSA). Tegelikete ootustele vastav info aitab tekitada huvi lõimumise teema vastu eestikeelse lugeja hulgas. Projekti meeskond on andnud oma tagasihoidliku panuse selgitamaks lõimumise protsesside kajastamise mustreid ning seeläbi Eestis sidusama ühiskonna suurendamisele.

KASUTATUD KIRJANDUS

Akadeemiline geograafiline sõnastik. https://geography_ru.academic.ru/6674/

Appau, S., Churchill, S.A. & Farrell, L. (2019). Social integration and subjective wellbeing. *Applied Economics*, 51(16), pp. 1748-1761.

Arb, K. (2013). Postimehe lugejaskond endiselt suurim. Postimees. Kasutatud 15.05.2021, <https://leht.postimees.ee/1226588/postimehe-lugejaskond-endiselt-suurim>

Ignatyeva, E. (2020). Symbolic and social boundaries of the integration of Russian immigrants in Czechia. *AUC Geographica*, 55(2), pp. 146-147.

Kultuuriministeerium. (2014, uuendatud 2016). "Lõimuv Eesti 2020". Kasutatud 3.05.2021, https://www.kul.ee/sites/kulminn/files/le2020_arengukava_uuendatud_2016.pdf

Lang, K. & Spitzer, A.K.L. (2020). How Discrimination and Bias Shape Outcomes. *Future of Children*, 30(1), pp. 165-186.

Marango, T., Francis, J., Mambande, N.M. & Chitongo, L. (2020). The Social Cohesion and Diversity Challenges of Zimbabwean Emigrants in South Africa. *Journal of Gleanings from Academic Outliers*, 9(1), pp. 41-61.

Sirp. Eesti kultuurileht. (2014).

<https://www.sirp.ee/s1-artiklid/varamu/kuidas-on-eestis-sisustatud-loimumine/>

Statistika andmebaas. RV0222U: Rahvastik soo, rahvuse ja maakonna järgi. Kasutatud 3.05.2021,

https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik_rahvastikunaitajad-ja-koosseis_rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV0222U/table/tableViewLayout2

Tamm, M., Raud, R., Ehala, M., Vetik, R. (2018). Mitmekultuurilise Eesti ühiskonna ja lõimumise kontseptuaalsed alused. RITA-RÄNNE projekti teema kokkuvõte. (03.05.2021)

Vetik, R. (2015). Rahvusi kujutavad stereotüübid Eesti online meedias aastal 2014.

Meediamonitooringu aruanne. Tallinn: Kultuuriministeerium. (03.05.2021)

Wallerstein, I. M. (2004). Konets znakomogo mira. Sotsiologia XXI veka. (Валлерстайн И. М. Конец знакомого мира. Социология XXI века). Moskva: Logos.

LISAD

Lisa 1: INSA intervjuu küsimused, vastused ja järeldused

Intervjuu järeldused:

- INSA jaoks on oluline muukeelne auditoorium kõige olulisem. Eestikeelne auditoorium on oluline, aga see on teisejärguline. Usume, et see on peamiselt seetõttu, et neil on üks inimene tööl, kes tegeleb peamiselt muukeelse auditooriumiga. Põhiline rõhk on muukeelsel auditooriumi informeerimisel.
- INSA saab ise aru, et lõimumine ei saa olla avalikkuse põhilises fookuses.
- Praegune lahendus, kus üks inimene tegeleb mitmel suunal, pole jätkusuutlik.
- Vaja on teha strateegiline otsus, kas INSA tegeleb eestikeelse auditooriumi harimise ning väärtuste ja hoiakute muutmisega,

INSA intervjuu kokkuvõte

1. Miks on Teie organisatsiooni jaoks oluline, et lõimumisest meedias räägitakse?

Ma alustaksin sellest, et puhtalt meedia kajastuse pärast see ei olegi oluline. Kõige tähtsam on see, et me jõuaksime oma sihtrühmadeni. Rahuldaksime infovajadusi ja et saaksime sellest, mida Eesti riik pakub: keeleõpe, toetused jne, võimalusi teha koostööprojekte. Kuidas me seda saavutame, olgu selleks meedia või mingi muu kanal, vot see on juba teine küsimus. Ma tahan rõhutada, et puhtalt meedia kajastus ei ole ainult minu eesmärk. Minu töös lähtun sellest, et kasutataks võimalikult palju kanaleid: et üks kanal toetaks teist. Üks ainuke meediakajastus ei anna meile midagi ja ei aita eesmärkideni jõuda. Kui rääkida sellest, miks lõimumise rääkimine on meedias oluline, ongi see, et tugevdada sõnumeid et jõuda sihtrühmadeni. Kui näiteks on rõhk suunatud Ida-Virumaale, siis ma sihingi Ida-Virumaa meediat, kuid mitte ainult seda ja vaatan ka seda milliste muude kanalite kaudu sinna jõuda (liftides plakatid; teadetetahvlid). Soovin ka laiemale avalikkusele märku anda, et riigiraha mis on antud INSAle, et me kasutame seda sihipäraselt ja see toob tulemusi, et see on efektiivne. Anda märku, et see mida INSA teeb on tulemuslik ja teevad ühiskonda paremaks.

2. Kas Sa saaksid täpsustada, kes on Teie sihtrühmad?

Ikka. Meil on määratletud neli laiemat rühma: teistest rahvustest Eesti püsielanikud (siin sündinud või kaua elanud); teine sihtrühm on need kes on hiljuti saabunud ehk uus

sisserändajad; kolmas sihtrühm on rahvuskaaslased (väliseestlased) ja neljas sihtrühm on tagasipöördunud ehk kes on sündinud välismaal või kolinud välismaale, aga on otsustanud Eesti tagasi kolida. Muidugi on ka eestlased meie sihtrühm. Eestlased on olulised, et neile anda märku, et töötame selle nimel, et Eestis elavad inimesed kohaneksid siinse keskkonnaga. Need olid suuremad grupid. Muidugi on olemas ka kitsendused, aga see vastavalt vajadusele.

3. Palju teil kommunikatsiooni töötajaid on? See kõik tundub väga läbimõeldud, aga väga palju ühe inimese jaoks?

Üks inimene. Hetkel otsime täiendavad kommunikatsiooni spetsialisti. Olen siin 2. a. töötanud ja nende aastatega on palju muutunud. Meil on käivitatud ja täistuuridel töötav Narva Eesti keele maja ja Tallinna Eesti keele maja, INSA. Neil kõigil on oma vastutusvaldkond ja sisuliselt on meil kolm organisatsiooni oma spetsiifiliste sihtrühmadega. Iga asutus vajab suuremat tähelepanu. Me oleme aru saanud, et ühe inimese jaoks on see liiga suur töö, seetõttu võtamegi uue inimese tööle.

4. Mul on hea meel, et sulle tuleb abiline juurde, kuid edasi minnes. Kas Sa saaksid kirjeldada, milline näeb välja Teie organisatsioonis kommunikatsiooni tegevuste planeerimine ja kes on sinna kaasatud?

Alustame analüüsist. Hetkel on minu käes olev analüüs, mis puudutab teenuste kasutajate tagasisidet. Minu kolleegide tagasiside, kes suhtlevad sihtrühmade esindajatega. Eelmisel aastal käivitamise mõju analüüsi uuringu, kuhu on lisatud ka kommunikatsiooni puudutavad küsimused. Alati peab lähtuma olukorra analüüsist ja sihtrühmade tagasisidest. Mul on lootust saada varsti uuringu tulemused. Algab nii, et see on osa strateegilisest planeerimisest. Aasta tagasi uuendasime strateegiat, seal osalesid kõik töötajad. Sõnastasime täpsemad strateegilised eesmärgid - need ongi kommunikatsiooni lähtekohad. Muid eesmärke ei ole. Nende põhjal toimub erinevate tegevuste planeerimine igaks aastaks. Strateegia on viieks aastaks, iga aasta iga valdkonna juhataja planeerib oma tegevusi. See on minu jaoks sisend igaks aastaks. Strateegilised eesmärgid - aasta tegevused - aasta plaani vaatamine - valin enda jaoks välja kommunikatsiooni fookused - eraldi iga valdkonna juhiga peame vestluse - paneme koos kirja kommunikatsiooni tegevused. Jooksvalt toimub komm. plaani uuendamine, korrektuuride tegemine, planeerimine. On olukordi kus tekib lisategevusi, mis ei ole aasta plaanis - avanevad võimalused uusi teenuseid pakkuda või näiteks teeme erilise projekti. Sellistes olukordades on eraldi kohtumised valdkonna juhtidega. Mitmetahuline protsess.

5. Kas sa saaksid öelda, milliseid kanaleid Te kasutate? Sa juba korraks mainisid meediat, korraks isegi lifti plakateid.

Püsi kanalid avalikus kommunikatsioonis: veebileht on esmane infokogum (uudised, kalender jne) - sealt leiab kõike; erinevate teemade puhul erinevad temaatilised trükised; uudiskiri kolmes keeles (üle 8000 saaja) - neli korda aastas (kokkuvõtted tähtsamatest tegevustest ja vajadusel informeerime sihtrühma uutest avanevatest teenustest); meedia - pressiteated - sõltuvalt teemast kolmes keeles, aga alati saab ka eestikeelne meedia pressiteateid; kaks FB kanalit - üks on üldine INSA kanal (3460 inimest jälgib) ja teine on keele majade kanal (4776 inimest jälgib), mis on puhtalt seotud keele õppega (kursused jms); instagram - seal on meil 804 jälgijat; vastavalt vajadusele infopäevad - taotlusvoorude infopäevad, keeleõppijatele jne; kontor - inimesed käivad ja küsivad palju, tullakse nõustamisele. See küll ei ole minu halduses meedia kanal, aga meil on tööl nõustajad, kellel saan alati sõnumeid edastada. Teatud teemade rõhutamine. Lisaks edastavad õpetajad sõnumeid. Need on põhilised kanalid.

6. Kuidas sulle tundub, kas sihtrühm saab piisavalt infot?

Mulle meeldiks saada mõjuanalüüsi tulemused kätte ja rääkida konkreetsemalt. Tunnetus ei ole alati hea abiline. Kuid subjektiivselt hinnates ma leian, et täna on meil tõesti kasutuses päris lai spekter kanaleid, mis ikkagi võimaldab seda, et rohkem inimesi jõuab infoni. Me teavitus on üsna intensiivne. Kõigest millest vaja, alati edastame info õigeaegselt. Näha on, et ikkagi meie teenustesse tuleb inimesi, meil on osalejaid. Selle põhjal saan öelda, et kommunikatsioon toimub korralikult. Hetkel ei oska välja tuua numbrilisi hinnanguid, kuna neid veel ei ole.

7. Puhtast huvist küsides, kas facebook on ka kaks- või kolmkeelne, ning kes teil tõlgib?

Facebookis sõltub see sellest, mis on postituse eesmärk. Me loome sündmusi selleks, et kutsuda inimesi keelt harjutama. Sündmuste kirjeldused on alati kolmes keeles, aga sama ka veebilehel - sõltumata kanalist. Informeerivad teated on aeg-ajalt eesti keeles, et inimesed saaksid harjutada keelt - see sõltub sündmusest. Kui need on FB teated, siis saame oma jõududega hakkama. Pikemate tekstide puhul kasutame tõlkebürood. Nt uudiskiri on mahukas ja keeruline üksinda tõlkida.

8. Viiksin fookuse suhtlemisele ajakirjanikega, et kui tihti Teil suhtlus toimub ja kuidas Sa tunnetad, mis suunas rohkem: kas Sina võtad nendega ühendust või nemad sinuga? Või mingi kolmas variant?

Kirjaliku suhtlusena jällegi pressiteadete edastamine: minu poolt neile. Kui ma näen, et meil on mingisuguseid teemasid, kus tahaks lisa sellele, et pressiteade lihtsalt ära trükitaks, siis ise helistan ajakirjanikele. Pakun kolleege intervjuudeks või teemasid. Ka nemad helistavad kui on lisaküsimusi, seoses pressiteatega intervjuu soove või lihtsalt tuleb mingi mõte neile pähe: et just nüüd teeme x teemal kajastuse, et aidake läbi mõelda või pakkuge kedagi intervjuuks. See on mõlemapoolne suhtlus, mõlemas suunas.

9. Kui rahul Sa oled sellega, kuidas nad kajastavad Teie teateid? Ütleme skaalal 1-10. Üks on `üldse ei ole rahul` ja kümme on `super-super-super`.

Kuidas kajastavad, mida sa mõtled selle all? Kas nagu täpselt või kui palju kajastatakse?
Gerttu B: kui palju kajastatakse, võtame nii. Maia: Siin ei tule lühikest vastust. iga kommunikatsiooni inimene tahab, et nendest teemadest mida ta edastab, ainult neist kirjutatakse. Alati tahame, et oleks rohkem. Ägedaid teemasid meil on. Ajakirjandust ja kommunikatsiooni õppinuna saan ma aru, miks iga teema ei sobi ja ei saagi pääseda lehte. Ma annan endale aru, milliste teemadega me konkureerime ja millised sihtrühmad on erinevatel kanalitel. Loomulikult ma mõistan, kuidas toimetused valivad teemasid. Kui kõike seda arvesse võtta, ma olen väga rahul kuidas me pääsime meediasse. 7-8 punkti annaksin. Meid rohkem kajastab venekeelne meedia, sest seal on rohkem sihtrühma kuuluvaid inimesi, kellele me tegevusi suuname. Saan aru, et Postimees ei pea kirjutama meie tasuta eesti keele kursustest. See ei paku nende lugejatele huvi, ei puuduta neid. Ma kindlasti tahan, et eesti keelne meedia kajastaks seda, kui ägedasti me keeleõpet korraldame, kui palju inimesi tegelikult tuleb keeleõppesse, kui palju meil korraldatakse ühisprojekte või kui palju riik eraldab raha sündmuste jaoks, mis ühendavad inimesi üle Eesti. Ma arvan, et see praegune kajastuste tase on rahuldav, kindlasti võiks olla rohkem. Selle jaoks me pingutame, et anda tulemustest teada. Ma arvan, et kui võtta arvesse seda, et see ei ole meie ainuke teavituskanal, siis on see piisav. Ka teile, kui te teete seda analüüsi on küsimus: kui palju on see piisav tase?; kui palju peab eesti keelne meedia lõimumise teemasid kajastama? mis on see hetk mil on piisav ja mille jaoks on see piisav? Miks me tahame, et see oleks? Mõtisklege ka nendele teemadele.

10. Kui palju peaks rääkima ja miks?

Jõuan tagasi meie intervjuu algusesse. esmane ülesanne on see, et kõik meie sihtrühmad teaksid, mida INSA saab neile pakkuda ja mis kasu nad saavad. Meie teenused on kõik tasuta ning me tahame, et võimalikult paljud inimesed neid kasutaksid. Kui Sa küsid, et kui palju peab eestikeelne meedia lõimumise teemat kasutama - ma ei oska sellele teemale nii täpselt vastata. Kindlasti on see kajastus väga oluline selleks et, aidata kaasa, et meil oleks

sõbralikum suhtumine erinevate kultuuride esindajatesse. Et meil tekiks arusaam, et need inimesed ka ise pingutavad, et tunda end Eestis koduselt. Tulemused, mis me saavutame, on väga olulised. Selles valguses ma leian, et regulaarselt on oluline et need sõnumid ilmuksid ka eestikeelses meedias. Kui tulla tagasi selle juurde kui rahul ma olen, siis üldiselt olen rahul. Sest tõesti meie teemad leiavad kajastust nii eesti kui ka venekeelses meedias. meie juhataja on tunnustatud ekspert ja kõneisik, keda kutsutakse osalema erinevatesse diskussioonidesse - see on väga oluline märk. Me näeme, et meie sihtrühmad osalevad tegevustes. See on oluline märk, et sõnum jõuab kohale. Ma arvan, et see tulemus on rahuldav ja alati saab olla parem. Me jõuame siinkohal ressurside juurde, et antud ressursi piirides on see see mida on võimalik saavutada ja me võime rahul olla.

11. Selge. Viimane küsimus: kui sa peaksid defineerima Teie organisatsiooni jaoks üks-kaks suurimat kommunikatsiooni väljakutset, mis need oleksid?

Ma arvan, et üks väljakutse on saada meie teenustesse rohkem inimesi, veel rohkem. Et inimesed tuleksid keelt harjutama, et nad esitaksid taotlusi lõimumisprojektide läbiviimiseks või erinevate kultuurisündmuste korraldamiseks. Teadlikkus meie poolt pakutavatest võimalustest püsiks ja et uute teenuste lisamine kasvaks. See on kindlasti üks väljakutsetest, mis on seotud sellise rohkem turunduskommunikatsiooniga. Teine väljakutse võibolla ongi laiema ühiskonna teadlikkuse kasvatamine, et lõimumine toimub ja on pidev protsess. meil sünnib uusi inimesi, meil tuleb inimesi teistest riikidest, eriti nüüd kui maailm on avatud. Teadlikkuse hoidmine ühiskonnas, et eesti riik oanustab olulisel määral sellesse, et inimese kohaneksid, et me mõistame üksteist ja et me räägime eesti keeles. See oleks selline teine suurem väljakutse.

12. Täpsustav küsimus. Sa ütlesid, et see teine väljakutse on seoses lõimumise toimumisega. Oskad sa öelda, kas tegelikult seda kommunikatsiooni, et lõimumine kui siuke toimub, veab eest ka kas Kultuuriministerium või haridusministerium või mõni teine ministerium? Või on see ainult teie kaela lükatud?

Tegelikult see ei ole ainult INSA ülesanne, baatamata oma kõlavale suurele nimele. INSA on rakendusasutus. Me viime ellu väga konkreetseid ülesandeid, mis on meile erinevate riiklike programmide poolt eelkõige lõimumiskava poolt antud. Kui te vaatate meie veebilehekülge, seal on meie ülesanded väga täpselt kirjeldatud. INSA ise ei kujunda lõimumisalast poliitikat, jah me osaleme. Kuid selle eest vastutab Kultuuriministerium. Koostab lõimumiskava, analüüsib seniseid saavutusi ja probleeme, planeerib lõimumisalaseid tegevusi koostöös teiste ministeriumitega. kohanemisprogrammiga panustab näiteks Siseministerium; Haridus- ja

Teadusministeerium; Sotsiaalministeerium.. See on selline palju laiem ja suurem ring, kes seda eest veavad. Loomulikult INSA panustab sellesse, kuid me ei ole poliitika kujundajad.

TÄHELEPANU: Väga oluline on arvestada mõttega, et meedia ei saa olla ainuke prioriteetne kanal. Tänapäeval kui meediakanalid koonduvad, sellises olukorras on väga oluline leida uusi viise kuidas sihtrühmadeni jõuda. Sellepärast me ei keskendu ainult meediale. See on alati kaasatud. Aina olulisemaks muutub ikkagi otsene suhtlus sihtrühmaga. Soovin rõhutada, et see kombo on väga oluline.

Lisa 2: Eesti kolme suurima väljaanne esindajatega intervjuu küsimused

1. Integratsiooniteemaline meediamonitooring, näitas et selleteemalist informatsiooni ei ole palju. Kas te nõustute selle väitega? Kas lõimumise teema saab Teie hinnangul piisavalt / liiga vähe /liiga palju tähelepanu peavoolumeedias?

2. Kui võrrelda eestikeelseid väljaandeid venekeelsete väljaannetega, eestikeelses meedias on materjale pea kaks korda vähem. Mis võiksid olla Teie hinnangul põhjused? Kas integratsiooni protsessid on eestlaste jaoks vähem tähtsad ja/või huvitavad?

3. Kuidas oleks võimalik selle teema aktuaalsust/populaarsust tõsta eesti meedias?

4. Kas Teie hinnangul, lõimumisteemad on kajastatud eesti meediaruumis positiivses / neutraalses / negatiivses valguses? Miks?

5. Kui suure rolli lõimumisteemade kajastamise stiilis/iseloomus mängib ajakirjanik/ väljaanne? Kas võiks eeldada, et aktiivne positiivne kajastus võiks aidata integratsiooni protsessidele kaasa?

6. Kas oskate anda nõu uudiste autoritele, kuidas peaks olema lõimumisteemaline info “pakendatud”, et Eesti Delfi seda trükiks? Teisisõnu, millised tingimused peavad olema täidetud, et “integratsiooni uudis” oleks väärt trükkimist ja teie lugejatele atraktiivne?

7. Kuidas Teile tundub, kas integratsioon on üldse probleem eestlaste arvates?

8. Kas eestlased tajuvad, milliste probleemidega/raskustega peavad venekeelsed inimesed silmitsi seisma keele õppimises ja integreerimise protsessis?
9. Kas Te olete nõus Tartu Ülikooli professor Tiit Tammaru väitega, et “riik võidab, kui ühiskond hakkab olema rohkem ühtsem ja kõik riigi elanikud võivad saavutada edusamme, vaatamata inimeste rahvusest ja emakeelest?” Põhjendage.
10. Kas Te olete valgustanud oma lugejad vähemusrahvuste probleemidest (kursuste kättesaadavus, kvaliteet, maksumus, praktika võimaluste nappus jne) kellel on soovi osaleda integratsiooni protsessis?
11. Milline on suhtumine ajakirjanikel endal integratsiooni teemasse? Kas see on tihti laual, kui mõeldakse, millest kirjutada?
12. Kas on näha mustrit, et integratsiooni artikleid kirjutavad pidevalt samad ajakirjanikud? Või vastupidi, on mitmeid ajakirjanikke, kes seda teemat kajastavad?
13. Milline on olnud inimeste vastukaja integratsioonist kirjutatud artiklite kohta? Kommentaarid? Vanusegrupi huvid? Lugejate numbrid?
14. Mis Te arvate ühtse eesti kooli ideest? Kas kõikide laste koos õppimine võiks positiivselt mõjutada lõimumist? Miks? Kas meedias on selle kohta piisavalt positiivset infot?
15. Milline on kõige parem aeg integratsiooni teemadel kirjutamiseks (suurimad lugejate numbrid)? Kas seda teemat saab lõimida mõne teise olulise sündmusega või tähtpäevaga Eestis?
16. Kas lõimumiseks on piisav eesti keele teadmine ja kodakondsuse saamine või lõimumine eeldab midagi enam?
17. Millised on teie allikad integratsiooni teemalistel meediakajastustel?

Lisa 3: Intervjuu Eesti Delfiga

Intervjuu viis läbi Margarita Källo 18.03.2021 ZOOM'is. Küsimustele vastas Eesti Päevalehe ja Delfi tegevtoimetaja ja uudistetoimetuse juhataja Mihkel Tamme. All toodud intervjuueeritava vastused.

- Mille põhjal Eesti Delfi teeb oma valikud, millest kirjutada: mis hetkel on ühiskonnas aktuaalne, mis ühiskonnas on praegu toimumas.
- Integratsiooni teema ei ole uus mure ning seal ei toimu plahvatuslike muutusi, neid momente, millal ta ületab uudiskünnise, midagi on uutmoodi ja teismoodi, neid on vähem ja neid on raskem saavutada, kuna ta on taustal kogu aeg olnud.
- Integratsiooni kohta on infot piisavalt, andmeid on olemas erinevates ministriumites.
- Integratsioonimonitoring on kindlasti Delfi jaoks materjal.
- Integratsioon ongi venelaste jaoks suurem, tähtsam või valusam teema, seega venekeelsetel väljaannetel on põhjust sellest rohkem kirjutada. Eestlastel elada eestikeelses ühiskonnas on märkimisväärselt lihtsam.
- Tajutav on see, et integratsiooni all mõistetakse, et venekeelne elanikkond integreerub eestlastega. Eestlane on tugevamas positsioonis ning tema ei mõtle, et tema peab integreeruma, vaid see on venelase mure integreeruda.

- Kui on olnud üleriigiline integratsiooni kampaania, siis ei meenu, et selle sisu oleks, et ka eestlane peab integreeruma vene kogukonnaga siin. Kampaaniate raames ei tule välja, et ka eestlane peab tegema sammu. Eesti riik ei ole seda rõhutanud, see sõnum ei ole selge.
- Presidendi kõnest ka tuleb selline sõnum, et vene kogukond peab leppima sellega, milline eestlane on, õppida eesti keele ning siis saame elada koos küll. Kui presidendilt tuleb selline sõnum, siis riigi eesotsas ei ole väga hästi mõistetud, et integratsioon on kahepoolne protsess.
- Eesti Delfi otsib järgmised integratsiooniga seotud lood ja millised lood on avaldamise väärtuslikud:
  - o Kõige tähtsam on lugu iseenesest, kas kellegi persoonilugu või on see lugu uutest teadmistest;
  - o Alati on tore lugeda edulugusid, keegi kes on edukalt integreerunud. Ja mitte ainult venekeelsest kogukonnast, vaid meil on neid rahvuseid märksa rohkem (nt Süüriast või Liibanonist)
  - o „Suure pildi lood“, kus kogutakse erinevaid andmestikud ja nende põhjal üritatakse selgust teha, kuidas selle teemaga riigis on, kuidas meie erinevad kogukonnad elavad, nt hea näide oli koroonaviiruse erinevast mõjust eesti- ja venekeelsele kogukonnale.
- Mida võiks rohkem näidata on see, mida sellel valdkonnal realselt tehakse selleks, et need kahte suurimat kogukonda kokku tuua. Kindlasti on mingid projektid nii riigi, kui ka inimeste enda poolt käivitatud. Mida tehakse ministriumites. Võib-olla siis näidata mõlemale kogukonnale, et tegemist on probleemiga, millega ka tegelikult tegeletakse.
- Üks asi, mis on halvasti, et kui me hakkame rääkima vene kogukonnast integreerumise mõttes, siis kajastuse laad on kuidagi distantsilt, nagu me kirjutaksime kellestki võõrast, nagu nt Mosambiigist või Argentiinast, et me hakkame tutvustama, kes nad on, mis elu nad elavad, mida nad mõtlevad. Tegelikult need on ju inimesed meie kõrval. Integratsiooni teema populariseerimiseks peame murdma narratiivi, et

„nemad seal kaugel“ ja „meie“ ja me kirjutame nendest distantilt, vaid igapäevases elus tajusime neid, kui lähedal seisvaid inimesi.

- Vene kogukonnast kõneisik peaks rääkima, miks on hea mitte olla eestlane. Mis on kogu sellel protsessis nihkes või vale, mis hoiab sügavast integreerumisest eemal praegu? Et saada aru, kuidas teine pool kogu seda integreerumist tajub? Kus on probleemide rõhuasetused? See on ilmselt teistsugune, kui see, mida eestlane arvab, et need probleemid on.
- Foon ei ole negatiivne, võib-olla see ajend on negatiivne, nt ebaõnnestumine või jama. Aga suhtumine sellesse teemasse on pigem lootusrikas. Arusaam on, et see protsess võiks olla meile kasulik, et see on kogu riigi jaoks hea asi. Aga üldiselt leiab meedias kõike nii positiivset, kui ka negatiivset. Aga see teema üldiselt läheb korda.
- Ajakirjaniku roll on integratsiooni teema puhul kindlasti oluline. Kas teema temale huvitav ja ta ise otsib neid teemasid ja tahab neist kirjutada. Ja kas väljaanne ütleb talle, et jah, see on hea teema ja palun tegele sellega. Ja neid ajakirjanike on Eestis isegi palju, kes saavad aru, et see on Eesti elu jaoks oluline. Ka Eesti Delfis.
- Aktiivne, positiivne kajastus sellele teemale halba ei teeks. Kuid ei tea, kas kui sellest kirjutada kümme aastat järjest positiivselt, kas see probleemi lahendaks. Aga seda teemat tuleb aktiivsena hoida.
- Uuringute puhul tuleb selgelt välja tuua, mis on uutmoodi, teistmoodi või mis probleem on süvenenud, mis on lahendust leidnud, ehk mis on tavalisest teistmoodi. Või siis, kui miskit üldse ei ole muutunud.
- Integratsioon on eestlaste arvates, jah, probleem, aga on eestlasi, kes sellele probleemile lähenevad positiivselt, aga on ka suur hulk inimesi, kes on negatiivse suhtumisega: jälle siin on need „okupandid“ ja kogu see retoorika. Ja neid inimkategooriaid on rohkem, kui kaks.

- Eestlased ei taju, milliste probleemidega peavad venekeelsed inimesed silmitsi seisma keele õppimise ja integreerimise protsessis. Sellest on kirjutatud ka, aga see jääb teoreetiliseks, pealiskaudseks infoks. Ei saada aru, mida see tegelikult tähendab, kui suur barjäär see tegelikult on. Fundamentaalselt probleemi ongi väga raske edasi anda, aga on ikka mõtet selle nimel pingutada, et rohkem selgitada.
- Elu oleks palju ilusam, kui inimeste vahel poleks tõkkeid seoses sellega, kust nad pärit on ja mis on nende rahvus. Riigi pragmaatilises seisukohast oleks kasulikum. Tavainimesena ei oskaks seda kasu näha. Tööturul ka: tööjõupuudus on, inimesed on, õpi keel ära ja probleem lahendatud, kuid kahjuks see ei ole nii lihtne. Aga suhtumine on paljudel selline.
- Üks skisofreeniline soov: ühelt poolt me tahame, et venelased integreeruksid ja me oleksime üks rahvas, aga teiselt poolt erinevus rikastab, ja on lahe, et meil on siin ka vene kultuur. Inimeste sees võiks olla neid soove vastukäivad.
- Eesti Delfi on integratsiooni probleemid valgustanud.
- Vahest kirjutavad samad ajakirjanikud, aga põhjuseks on see, et ta näiteks on hea uurija või siis on vaja kontakti venekeelsete inimestega, aga ajakirjanikud ei oska vene keelt nii hästi, seega kasutatakse Rus Delfi.
- Lugeja tagasisidet on vähe. Aga viimase loo põhjal võib öelda, et see on saanud „normaalselt“ tagasisidet ning ta on saanud palju kommentaare ja seda on sotsiaalmeedias jagatud ca 650 korda. Selle põhjal võib öelda, et teema läks korda.
- Ühtse eesti kooli kohta: pole mõtet sundida inimesi teises keeles õppida, inimene peab õppima sellel keeles, millest ta kõige paremini aru saab. Pragmaatiliselt lähenedes, peavad inimesed aru saama, mida nad õpivad, mitte õppida seda keele pärast eesti keeles. Aga kui me tahame, et kõik õpiksid eesti keelt, siis peab seda õppima süstemaatiliselt alt ülesse lasteaiast saadik. Kiirese lahenduse uks ei ole väga suur.

- Hea aeg võib-olla see, kui midagi muud huvitavad ei toimu. Aga hea lugu paistab silma igal juhul.
- Lõimumiseks ei pea olema kodakondsust, aga ka keelt ei pea ilmtingimata rääkima, aga see tuleb kasuks. Kõige rohkem lõimumine on mõtteviis, koos ülejäänud rahvaga kuulumine ühte kultuuriruumi. Eelpoolt on ikkagi suhtumine, et meil on selline elanikkond sellise rahvusliku seisuga ja see on äge. Miks siin konflikti tekitada?
- Allikad on ministriumid, INSA, teema eestkõnelejad: Irene Käosaar, Jana Toom, Jevgeni Ossinovski, samad nimed kogu aeg. Tahaks sellest ringkonnast lahti murda, sõita Kohtla-Järvele ja rääkida päris inimestega. Otsime ka tavainimesi, mitte ainult valvekõnelejaid. Sõltub ka kiirusest, et kui on kiire, siis valveallikad on lihtsam.

Lisa 4: Intervjuu Kuku raadio peatoimetaja Ainar Ruussarega

Ainar Ruussaar (töötas Postimehes ajakirjanikuna, olnud ERRi juhatuse liige ja uudisteagentuuri BNS peatoimetaja, töötas Kohtla-Järve Gümnaasiumis humanitaarainete õppetooli juhtajana).

1. Integratsiooniteemaline meediamonitooring näitas, et selleteemalist informatsiooni ei ole palju. Kas te nõustute selle väitega? Kas lõimumise teema saab Teie hinnangul piisavalt/ liiga vähe või liiga palju tähelepanu peavoolumeedias?

Kindlasti ei saa liiga vähe, kui me räägime eestikeelsest peavoolu meediast. Eestikeelses peavoolumeedias saab integratsiooni teema tähelepanu, kõrgendatud tähelepanu eelkõige vastavalt mingitele toetavatele sündmustele. Tõepoolest see ei ole igapäeva teema, aga sõltuvalt olukorrast saab integratsioon rohkem või vähem tähelepanu.

Võtame konkreetse näite. Kui Ida-Virumaal oli vaksineerimiste algus ja selgus, et osavõtt oli loid, siis me võiksime peavoolumeedias näha ka kohe päris palju käsitlusi sellest, et kas venelased ei tea, kas venelased ei suhtle eestikeelse meediaga, kas venelased ei saa piisavalt ka oma keeles kätte informatsiooni. Tegelikult integratsiooni teema tuli läbi selle aktuaalsuse taasesile. Ma seon integratsiooni kajastamise eestikeelses ajakirjanduses selgelt sündmustega. Ta ei ole igapäevane, ta on oluline, kui puudutab keelelisi vähemusi.

2. Kui võrrelda eestikeelseid väljaandeid venekeelsete väljaannetega, eestikeelses meedias on materjale pea kaks korda vähem. Mis võiksid olla Teie hinnangul põhjused? Kas integratsiooni protsessid on eestlaste jaoks vähem tähtsad või huvitavad?

Siin on üks ja selge vastus – see on väga palju sündmusepõhine. Kui vaadata igapäevast elu, ma usun, et suur osa eestlasi elab integratsioonile mõeldes sellises kolme dimensioonilises maailmas. Ilmselt ka mina natuke ja ilmselt ka teie natuke.

Esimene dimensioon on selline, et kolmkümmend aastat on Eesti olnud taasiseseisev. Kes ja mida on teinud valesti, et vene keelt kõnelevad inimesed, kes Eestis elavad ja nende järeltulijad ei oska piisavalt eesti keelt, ei ole piisavalt integreerunud ühiskonda. Ühiskonda integreerumine tähendab ka seda, et kui küsida Narva või Kohtla-Järve linnas tänaval vastutulevat vene keelt kõnelevat vanemat inimest, mis on Eesti Vabariigi presidendi nimi, pooled jäävad vastuse võlgu. Ka see on osa integratsioonist.

Teine on ilmselt see, et kogukonnad on ikkagi piisavalt lahutatud. Neid eestlasi, kes igapäevaselt puutuvad kokku selle kogukonnaga, kes on vene emakeelega ja kelle eesti keele oskus ei ole piisav, arvan et need kokkupuute punktid on suhteliselt napid ja haprad.

Kolmas on see, et positiivseid integratsiooni näiteid võib esile tuua piisavalt. Viimastel aastatel on kinni pandud venekeelseid koole, näiteks Haapsalus ja Võrus. Mitte kinni pandu riikliku või kohaliku omavalitsuse otsuse põhjal, sellepärast et nendes koolides napib õpilasi, kes tahavad õppida 60-40 järgi: 60 % eesti keeles ja 40% vene keeles. Lihtsalt napib õpilasi. Väiksemas kohas on integratsioon lihtsam, eestlaste enamus lihtsalt tingib selle, et vene keelt kõnelev vähemus on eesti keele ära õppinud. Müstilised paigad ja kohad on Ida-Virumaal ja 100 tuhande elanikuga Lasnamäe rajoon.

3. Kuidas oleks võimalik selle teema aktuaalsust ja populaarsust tõsta eesti meedias?

Kas peaks? Jällegi viitan eelnevatele vastusele, et aktuaalsus on seotud mingite ühiskondlike protsessidega. Ma arvan, et täna Eestis ei ole integratsiooni teema eestlaste jaoks nii põnev, et sellele peaks pidevalt tähelepanu pöörama. Sellele tuleb tähelepanu pöörata, aga see ei ole kindlasti peateema.

Teine, mida soovin öelda, on see, et integratsioon on kahepoolne protsess. See, et eestlased integratsioonist räägivad ja mõtlevad on asja üks pool, aga samamoodi peab integratsioonist mõtlema ja rääkima teine pool. Vaatasin paari aasta tagust Tartu Ülikooli uuringut. Positiivses

trendis on näha, et ikkagi need vene noored, kes on jõudnud gümnaasiumisse ja sealt edasi, nende integratsioon on täitsa okei. Vanemad vene keelt kõnelevad inimesed, kelle suhtlusringkond on sama keelsete inimestega, naabrid või samakeelne kogukond, nagu eelnevalt märgitud Lasnamägi või siis mõned muud paigad Ida-Virumaal, – seal vist ei ole suurt midagi peale hakata. Ega me kuuekümnelt aastast valdavalt venekeelses keskkonnas elavat inimest ja vanemat inimest jõuga ei integreeri Eesti ühiskonda. Pigem tuleb tähelepanu pöörata noorematele, siin on edusammud.

4. Kas Teie hinnangul, lõimumisteedad on kajastatud eesti meediaruumis positiivses või neutraalses või negatiivses valguses? Ja miks?

Kokkuvõttes neutraalses. Tahan öelda, et eesti meedias on välja ilmunud väga palju kriitilisi ja negatiivseid artikleid integratsiooni protsessi kohta. Ise olen neid kirjutanud, raadiosaadetes neid teemasid kriitiliselt kajastanud ehk siis näiteks esitanud küsimuse, kuidas on võimalik, et sel kevadel lõpetavad mõnes eesti paigas põhikooli, ehk siis 9 klassi vene noored, kes ei oska eesti keelt. Olen selliste inimeste kokku puutunud. See on minu enam kui aasta kogemus õpetajana Kohta-Järvel. Seda on kurb vaadata tõepoolest. Kui Ahtme põhikooli lõpetaja, kes kandideerib tulutult gümnaasiumisse, mis on eestikeelne, ei kvalifitseeru mingil moel, sest eesti keele tase on olematu. Küsin, et kes selle eest vastutab? Kuidas on läinud niimoodi, et kolmekümne aasta jooksul ei ole saavutanud seda taset?

Aga on ka väga palju positiivseid näiteid. Aeg-ajalt on Eesti meedias ilmunud väga pikad ja suurelt käsitletud absoluutselt venekeelsest keskkonnast vene emakeelega perekonnast tulnud noortest, kes on väga edukalt edasi jõudnud ja integreerunud siia ühiskonda: keeleliselt ja poliitiliselt ning kultuuriliselt. Kui need kaks asja kokku panna, tervikpildina on see käsitus pigem positiivne. Kui me vaatame perioodi kolme kuud või pool aastat, mina ei ole statistikat teinud, kuid minu mulje on see, et kui vaadata poole aasta käsitlusi integratsiooni alaselts Eesti meedias, pluss käsitletud ja miinus käsitletud annavad kokku enam-vähem neutraalse.

5. Kui suure rolli lõimumisteemade kajastamise stiilis/iseloomus mängib ajakirjanik/väljaanne? Kas võiks eeldada, et aktiivne positiivne kajastus võiks aidata integratsiooni protsessidele kaasa?

Protsesside kiirenemisele või mõjule aitavad kaasa nii negatiivsed kui positiivsed kajastused. Kui räägime suurematest väljaannetest, siis ükski Eestis suurimatest väljaannetest ei ole võtnud endale mingisugust eesmärki kord nädalas või teatud sagedusega kajastada integratsiooni teemasid. Ajakirjanik pigem valib teemat ja seab teemad vastavalt mingile teadmisele, võrgustikule ja valdkonnale. Mulle ei meenu ühtegi eestikeelset ajakirjanikku, kes oleks jälginud ja pühendunud integratsiooni teemale. Võib olla nii, ma utreerin. Eesti ajakirjanik, kes tegeleb peamiselt keskkonna teemadega, avastab, et mitte-eestlased ei sorteeri prügi sellepärast, et neil puudub piisav info selle kohta, et prügi tuleb sorteerida ja siis tuleb integratsiooni teema selle kaudu lauale.

6. Kas oskate anda nõu uudiste autoritele, kuidas peaks olema lõimumisteemaline info “pakendatud”, et nagu näiteks Postimees seda trükiks? Teisisõnu, millised tingimused peavad olema täidetud, et integratsiooni uudis oleks väärt trükkimist ja lugejatele atraktiivne?

Uudisväärtuslik, konfliktsus, üldhuvid, inimlik lähedus jne. Kõik need uudise kriteeriumid on täpselt samad integratsiooni teemade puhul kui kõigi teiste teemade puhul. Huvitav, uudisväärtuslik, intrigeeriv, paljusid kaasav – need on need kriteeriumid. Erandeid ei saa teha.

7. Kuidas Teile tundub, kas integratsioon on üldse probleem eestlaste arvates?

Ei ole. Lühike vastus. Sõltub elukohast ja olukorrast. Elukoha puhul võib integratsioon osutada teatud määral probleemiks.

8. Kas eestlased tajuvad, milliste probleemidega/raskustega peavad venekeelsed inimesed silmitsi seisma keele õppimises ja integreerimise protsessis?

Ei, ei taju. See ongi vastus.

9. Kas Te olete nõus Tartu Ülikooli professor Tiit Tammaru väitega, et “riik võidab, kui ühiskond hakkab olema rohkem ühtsem ja kõik riigi elanikud võivad saavutada edusamme, vaatamata inimeste rahvusest ja emakeelest?” Palun põhjendage.

Ma olen professor Tammaruga nõus ja ka ei ole nõus. Seda küsimust võib tõlgendada mitmeti. Ma olen nõus, et kõik Eestis elavad inimesed peavad omama võimalust teha karjääri. Eeldab teatud arusaamist kohalikust keelest, aru saada kohalikust poliitilisest ja ühiskondlikust süsteemist. Ja veidi vajab tajumist kohalikust struktuurist.

Kui professor Tammaru mõtleb, et kõigil peavad olema võrdsed võimalused meie riigis karjääri teha, siis see eeldab tõepoolest kolme asja: osata keelt, omada baasteadmisi kultuurist ja ühiskondlikust struktuurist.

10. Kas Te olete valgustanud oma lugejaid vähemusrahvuste probleemidest (kursuste kättesaadavus, kvaliteet, maksumus, praktika võimaluste nappus jne)? Kellel on soovi osaleda integratsiooni protsessis?

Postimehest oskan vähe rääkida. Kuku raadiost natuke rohkem. Jah, ikka. Postimees ka aeg-ajalt on toonud need teemad esile. Kuku Raadios on tähelepanuväärne ja tänuväärne asi on igal neljapäeval saade “Kirillitsa Eestis”. Eesti keelt kõnelevad vene ajakirjanikud räägivad sellest, mida on nädala jooksul räägitud Eestis ilmunud venekeelses ajakirjanduses, aga ka vene ajakirjanduses ning kuidas erinevaid teemasid on käsitletud eesti ajakirjanduses ja vene ajakirjanduses. Sellised asjad on väga olulised, tutvustavad eestlastele läbi venekeelsete ajakirjanike seda, kuivõrd erinevad ja kuivõrd sarnased võivad olla meediakajastused. Sellised asju võiks olla rohkem, nad lähendavad. See aitab eestlastel integratsiooni rohkem mõista.

11. Milline on suhtumine ajakirjanikel endal integratsiooni teemasse? Kas see on tihti laual, kui mõeldakse, millest kirjutada?

Tegelikult sellele küsimusele on juba eelnevalt vastatud. Ajakirjanik lähtub teemast. Integratsioon ei ole läbiv teema. Toimetustes on majandusajakirjanikud, kes on spetsialiseerunud, näiteks, pigem börsile või pangandusele. Toimetusel on ajakirjanik, kellel on oma võrgustik, omad allikad, kes on spetsialiseerunud, näiteks, poliitikale. Toimetuses ei ole ajakirjanikke, kes on spetsialiseerunud eestlaste ja venelaste integratsiooni teemal. See tuleb ajakirjaniku lauale koos mingisuguse toetava positiivse või negatiivse sündmusega.

12. Kas on näha mustrit, et integratsiooni artikleid kirjutavad pidevalt samad ajakirjanikud? Või vastupidi: on mitmeid ajakirjanikke, kes seda teemat kajastavad?

Nii ja naa. Minu poolt mainitud Kuku Raadio saade “Kirillitsa Eestis”. Saatejuht tegeleb selle teemaga kord nädalas. Tal on selle teemal oma saade. See on pigem erand Eesti meedias. Pigem kirjutavad integratsiooni teemal väga paljud erinevad ajakirjanikud, otsepidi aeg-ajalt kõik ajakirjanikud, aga nad ei ole keskendunud mitte integratsioonile vaid integratsioon tuleb nende teemavalikusse lähtuvalt mingile sündmusele.

13. Milline on olnud inimeste vastukaja integratsioonist kirjutatud artiklite kohta? Kommentaarid? Vanusegrupi huvid? Lugejate numbrid?

Ma ei ole näinud ühtegi uuringut. Julgen rääkida oma isiklikust kogemusest paari viimaste aasta jooksul. Siis kui eestikeelses ajakirjanduses, olgu see televisioon, raadio, trükiajakirjandus või veebimeedia, on olnud mõned positiivsed kirjutised. Meie ühiskonnas hästi hakkama saanud vene perekonnast ja vene emakeelega noortest inimestest. Nii palju kui olen näinud, siis on need kommentaarid, mis on jagatud sotsiaalmeedias, kommentaarid veebilehekülgedelt või lihtsalt tagasiside on olnud eestlaste poolt valdavalt positiivne.

Mõned aastad tagasi tegin ühe teleintervjuu Kohtla-Järvelt pärit ja hetkel Tallinnas elava noore naisega, kes rääkis täiesti puhast eesti keelt. Tagasiside sellele oli võrratu. Mina

urgitsesin ja küsisin tema käest, et miks ta ikkagi eesti keele ära õppis, kui raske see oli. Ta oli oma vastustega äärmiselt aus, aga see kuvand oli hästi positiivne.

Ja teine, mida ma hiljuti nägin, oli venekeelsest perekonnast pärit vene keelt kõnelevast naisest, Kohta-Järve Gümnaasiumi lõpetajast, kes õpib praegu Tartu Ülikoolis arstiks. Räägib suurepäraselt eesti keelt ja kes on omale südameasjaks võtnud kõigi oma tuttavatele venelastele selgeks teha, et vaksineerimine ei ole saatanast ja vaksineerida tuleb. Sellised käsitlused tekitavad eestlastes hästi palju positiivset tagasisidet ja positiivset emotsiooni. Üldiselt see on ühiskonna tervise mõttes väga vajalik.

14. Mis Te arvate ühtse Eesti kooli ideest? Kas kõikide laste koos õppimine võiks positiivselt mõjutada lõimumist? Ja miks? Kas meedias on selle kohta piisavalt positiivset infot?

Olen veendunud ühtse Eesti kooli pooldaja. Muidugi on ka erandeid nendele välismaalastele, kes on siin ajutiselt. Kas või diplomaatiline korpus, kus lapsed peavad õppima mõnes muukeelses koolis, sellepärast et nelja aasta pärast lähevad teise keelega riiki. Need inimesed, kes Eesti riigis elavad, kes on Eesti riigiga ennast sidunud, sõltumata rahvusest. Kui inimesed on ennast sidunud Eestiga, siis nad peavad läbima eestikeelse kooli. Mina isiklikult olen veendunud eestikeelse hariduse pooldaja. See trend, mida me näeme lasteaedades on integratsiooni ilmselt kõige positiivsem tulemus. See hakkab peegelduma ka koolis. Trend, et rohkem pannakse lapsi eestikeelsesse lasteaeda on kasvav ja see on integratsiooni üks positiivne näide.

Eestikeelses meedias on selle kohta piisavalt infot, episoodid. Ma arvan, et seda infot peaks olema pigem rohkem venekeelses meedias. Vene inimene peaks saama informatsiooni läbi nende kanalite, kus ta käib, olgu see nooremate jaoks sotsiaalmeedia ja vanemate inimeste jaoks televisioon või raadio. Just nendele on vaja kuvandit suunata, et ainult eestikeelne haridus ei tähenda seda, et inimene ei või enam võtta lugeda venekeelset kirjandust. Iga rahvas säilitab oma kultuuri ja integratsioon on vastastikune. Ma arvan, et eestikeelses meedias on seda infot piisavalt, aga venekeelses meediaruumis selle kohta infot napib.

15. Milline on kõige parem aeg integratsiooni teemadel kirjutamiseks (suurimad lugejate numbrid)? Kas seda teemat saab lõimida mõne teise olulise sündmusega või tähtpäevaga Eestis?

Saab ja tuleb. Ikka sündmus ja ikka tähtpäev. Toon ühe näite, mis näitab natuke integratsiooni laiemalt, mitte ainult keelelist, vaid ka ühiskondliku. See on 24. veebruar. Kui vaadata, kui võrd palju on venekeelsete televaatajate hulk aasta aastasse kasvanud, kes vaatab 24. veebruari kaitseväge paraadi, mis on kasvav trend. On olemas teatud märgid, venelastele üldse meeldivad paraadid, sõjaväeparaadid – see on ajalooliselt niimoodi. See on selles mõttes üks integratsiooni näitajaid, nende venelaste arv, kes leiavad üles eesti telekanali, mis kannab üle kaitseväge paraadi on aasta aastalt suurenenud. See on väga positiivne märk. Mida rohkem on sellelaolisi tähtpäevaga seotud kajastusi, seda parem. See tähtpäev on oluline eestlastele, kuna vaatajanumbrite kasv näitab, siis ka venelastel. Erinevalt 9. maist, kus kokkupuute punkte lähikümneid ei teki. Selliseid 24. veebruari taolisi kokkupuute punkte võiks olla rohkem ja neile rohkem tähelepanu pöörata.

16. Kas lõimumiseks on piisav eesti keele teadmine ja kodakondsuse saamine või lõimumine eeldab midagi enam?

Tähendab midagi enam. Eesti keele oskus on oluline. Kodakondsus on ka oluline, kui mitte kõige olulisem. Keele oskus, arusaam sellest, millises ühiskonnas ma elan. See eeldab seda, et siia integreerunud mitte eestlane saab aru, et Eestis ei ole presidentaalne riik. Eestis pole sellist võimu nagu Venemaal või Valgevenes. Oluline on arusaam kultuurist: millised on kultuurist arusaamise põhialused; miks eestlased käivad laulupeol: mida tähendab, et eestlane on laulurahvas – tuleb selgeks teha. Kultuurist arusaamine on ilmselt integratsiooni üks olulisemaid punkte.

17. Millised on Teie allikad integratsiooni teemalistel meediakajastustel?

Mul on kahesugused allikad. Väga palju vene emakeelega tuttavaid, kes on väga hästi integreerunud, kellel on väga hea eesti keele oskus. Suhtlen nendega aeg-ajalt ja saan sealt mõtteid.

Teine asi, mis tekitab teema mõtteid, on see, et jälgin päris palju neid infokanaleid, mida jälgivad ka päris paljud Eestis elavad venelased. Vene telekanaleid, vene portaale ja ka sealt

saan ma paraja portsu teemasid integratsiooni ja muu informatsiooni jaoks. Aga see on pigem juba natuke laiem valdkond kui integratsioon, See on integratsiooni üks osa. See on vale informatsioon ja manipuleerimine. Need on kaks põhilist allikat minu jaoks.

Lisa 5: Intervjuu ERR-i toimetaja Hannela Lippusega

1. Integratsiooniteemaline meediamonitoring, näitas et selleteemalist informatsiooni ei ole palju. Kas te nõustute selle väitega? Kas lõimumise teema saab Teie hinnangul piisavalt / liiga vähe /liiga palju tähelepanu peavoolumeedias?

Ma tegelikult ei nõustu selle väitega, üldse ei nõustu. Tõenäoliselt olete oma uuringu teinud niimoodi, et pannud otsingusõnaks „lõimumine“, aga seal on väga palju erinevaid sõnu kasutusel, mida kasutatakse samas kontekstis. Kui teha analüüsi laiemalt, siis informatsiooni on hästi palju. Sõna „integratsioon“ on ka väga palju kasutusel, aga näiteks „keel“ on selline organ, millega saad palju edastada.

Ühesõnaga, ma ei nõustu selle väitega, seda informatsiooni ja teemat on päris palju. Peaks panema lihtsalt rohkem otsingusõnu, kui hakata uurima ja otsima. Muidugi alati võiks olla rohkem. Kui võtta otsingu ajaperioodist kinni, siis meedias olid kunagi hoopis teistsugused teemad ja lõimumine polnudki oluline teema.

Seda infot on palju, aga alati võiks rohkem.

2. Kui võrrelda eestikeelseid väljaandeid venekeelsete väljaannetega, eestikeelses meedias on materjale pea kaks korda vähem. Mis võiksid olla Teie hinnangul põhjused? Kas integratsiooni protsessid on eestlaste jaoks vähem tähtsad ja/või huvitavad?

Venekeelne meedia kasutab oma allikatena väga palju mitte ainult Eesti informatsiooni, vaid baseerub väga palju teistele venekeelsetele allikatele, väga palju Venemaalt tulenevat materjale. Ma arvan, et see ongi põhjus. Eestis ei ole ainult integratsioon murekoht, vaid siin on ka muid murekohti. Eestikeelses meedias ei panda sellele nii palju rõhku, eks see ole natukene ka propaganda maiguline.

Venekeelne meedia aeg-ajalt tahab rohkem manipuleerida selle teemaga oma lugejate hulgas. Näed, et integratsioon on selline ja selline. Kasutab rohkem Venemaa allikaid. Eestis on info adekvaatsem ja probleem polegi nii suur. See on minu arvamus.

3. Kuidas oleks võimalik selle teema aktuaalsust/populaarsust tõsta eesti meedias?

Kas peab? Kogu seda integratsiooni ja lõimumist ei saa nii kitsalt võtta. Seal on palju muid asju, millega peab tegelema, mitte ainult meedias artikleid kirjutama. Minu arust on meedias tegelikult piisavas koguses materjali, eestlaste ja venelaste omavaheline lõimumine – siin on muud tegevused olulisemad. Mõlemad osapooled peavad aru saama, kuidas tulla keskpõrandale kokku. Palju on seda, et üks arvab, et mina ei tea ja teine arvab, et mina ei tea. Tallinnas ja Harjumaal seda probleemi ei ole, sest siin on see informatsioon paremal tasemel. Mida Ida-Virumaa poole, seda rohkem peaks seda probleeme muudel tasanditel lahendama, kui meedias artikleid kirjutama. Kindlasti on muid variante olemas.

4. Kas Teie hinnangul, lõimumisteemad on kajastatud eesti meediaruumis positiivses / neutraalses / negatiivses valguses? Miks?

Üldiselt on väga hästi sellega, sest need on neutraalsed. On tulnud negatiivseid torkeid sisse, aga see on minu hinnangul suhteliselt manipulatiivne, kui keegi tahab kuskil kedagi survestada. Igale asjale on võimalik läheneda selles vaatenurgas, mis on oluline ja vajalik. Kõik andmed on manipuleeritavad. Üldiselt ma arvan, et mis on meedias kasutatud on üldiselt neutraalne ja adekvaatne.

5. Kui suure rolli lõimumisteemade kajastamise stiilis/iseloomus mängib ajakirjanik/väljaanne? Kas võiks eeldada, et aktiivne positiivne kajastus võiks aidata integratsiooni protsessidele kaasa?

Kui tegu on professionaalse ajakirjanikuga, siis peab ta olema neutraalne. Stiil ja iseloom tuleb välja keelekasutuses, aga kunagi ei tohi panna hinnangut sisse. Kahjuks seda Eesti

meedias tihti juhtub, et inimesed panevad oma emotsiooni sinna sisse ja sealt tekivadki kallutatuse teemad. Põhimõtteliselt seda ei tohiks teha.

Ajakirjanik ei tohi võtta pooli, ei saa küsida kas ta peaks kajastama positiivselt. Ajakirjaniku esimene reegel on olla neutraalne.

6. Kas oskate anda nõu uudiste autoritele, kuidas peaks olema lõimumisteemaline info “pakendatud”, et ERR seda avaldaks? Teisisõnu, millised tingimused peavad olema täidetud, et “integratsiooni uudis” oleks väärt trükkimist ja teie lugejatele atraktiivne?

Ajakirjanikud ise kirjutavad oma portaalidele artikleid. See sõltub ajakirjaniku info otsimisest, silmaringist, keelekasutusest.

7. Kuidas Teile tundub, kas integratsioon on üldse probleem eestlaste arvates?

Ei ole probleem. Sest tegelikult ühiskond on nii palju edasi arenenud. See aeg, kui ta oli hull probleem (Nõukogude ajal). Mina mäletan puhtalt isiklikust kogemusest seda, kui läksin õue mängima ja meil elasid tänava peal ka venelased ja täielikult oli joon vahel, et tema on venelane, temaga ma ei mängi. See oli 70ndate lõpp, 80ndate algus. Tänapäeval sellist asja ei eksisteeri. On inimesi, kes pole ära õppinud eesti keelt, seda tõenäoliselt ka tänaseks päevaks enam mitte kunagi ei tee, sest nad on nii vanad. Mida rohkem noort põlvkonda peale tuleb, siis noor põlvkond on juba aru saanud väga hästi sellest, et keeleoskus pole vajalik mitte ainult selleks, et elad Eestimaal, et pead oskama, vaid seda on vaja elus hakkama saamiseks. Seda järjest rohkem saadakse aru. Nii venelased kui ka eestlased saavad sellest aru. Meie ühiskond on aina rohkem avatumaks muutunud.

Integratsiooni teema on oluline, aga see pole enam meie ühiskonna valukoht.

8. Kas eestlased tajuvad, milliste probleemidega/raskustega peavad venekeelsed inimesed silmitsi seisma keele õppimises ja integreerimise protsessis?

Ma ei tea. See on regiooniti erinev, Tallinnas ja Harjumaal pole integreerumisega palju probleeme, Ida-Virumaal on. Kogukond, kus oled ja kasvad. Kui oled kinnises keskkonnas ja suhtled ainult venelastega, siis ongi integreerumine Eesti ühiskonda keerulisem. Koolihariduses kinni, absoluutselt kõik on üldse hariduses kinni. Inimene ise tahab, siis tal ei ole mingeid probleeme: õpib, tahab. Alati leitakse probleemile lahendus.

Ma tean väga hästi, kui raske on eesti keel, see on kohutavalt raske keel. Kuna olen pidanud seda koolis õpetama eesti keele ja kirjanduse õpetajana, siis tean täpselt, kui raske see keel on. Ma ütlen ausalt, mina ei oska seda keelt. Need raskused on kõigil.

9. Kas Te olete nõus Tartu Ülikooli professor Tiit Tammaru väitega, et “riik võidab, kui ühiskond hakkab olema rohkem ühtsem ja kõik riigi elanikud võivad saavutada edusamme, vaatamata inimeste rahvusest ja emakeelest?” Põhjendage.

Loomulikult ma olen sellega nõus. Kui rahvas on ühtne, siis... Sõjaväe näide sobib siia hästi, kui üksinda võitlusesse minna, siis sa ei saavuta midagi. Kui on ühte jalga astuv sõjavägi, siis on tõenäosus kuhugi jõuda palju suurem. Hästi lihtsasti arusaadav. Jaapanlased on toonud alati sellise näite, et kui laps läheb 1. klassi, siis näidatakse neile: võetakse üks oksaraag, murtakse pooleks ja seejärel võetakse suur oksaraagude punt ja püütakse seda murda. Järeldused on samad, et kui oled üksinda kuskil, siis sind murtakse ära, aga kui on palju, siis on keerulisem. Kui on ühtsed eesmärgid ja ühtne mass on taga, siis tulemused võivad olla palju paremad. Absoluutselt kirjutan kahe käega alla.

10. Kas Te olete valgustanud oma lugejad vähemusrahvuste probleemidest (kursuste kättesaadavus, kvaliteet, maksumus, praktika võimaluste nappus jne) kellel on soovi osaleda integratsiooni protsessis?

Me sellesmõttes oma saadetes tihti kajastame neid teemasid. Kas täpselt nende märksõnadega. Kindlasti kui on kutsutud mingi inimene INSA-st rääkima, siis muidugi

räägitakse nendest teemadest (või kooliõpetajad). Sellest on tihti juttu. Iga nädal ei saa sellest rääkida, sest teemade hulk peab olema lai, aga loomulikult sellest räägitakse.

11. Milline on suhtumine ajakirjanikel endal integratsiooni teemasse? Kas see on tihti laual, kui mõeldakse, millest kirjutada?

See sõltub ikkagi täpselt sellest, et mis on päevakajaline. Kui kuskil on midagi toimunud, siis muidugi on see päevakajaline. Kui kirjutatakse ainult sellest, et palju kursused maksavad, siis võtab see õlgu kehitama, et noh ja edasi? Kui on kuskil toimunud midagi, mis on oluline, siis loomulikult võetakse see teema lauale. Integratsiooni teema tuleb rohkem lauale olulisematel kuupäevadel, näiteks aprilli rahutuste kuupäeval või 9. mai paiku. Selliseid kohti on, kus võetakse seda teemat rohkem. See pole muidugi primaarne, oluline on kui keegi tegi kuskil midagi: avati mingi äge asi millegi jaoks, mis kuidagi lõimumisele kaasa aitab. Lihtsalt, et kirjutame täna, kui palju uued kursused maksavad – see ei huvita kedagi!

12. Kas on näha mustrit, et integratsiooni artikleid kirjutavad pidevalt samad ajakirjanikud? Või vastupidi, on mitmeid ajakirjanikke, kes seda teemat kajastavad?

Pigem ütleks, et mina pole näinud selget mustrit. Kindlasti venekeelsed ajakirjanikud kirjutavad sellest rohkem, sest see on neile südamelähedane. Ikkagi päevakajaline on kõigile oluline, ajakirjanikud kõige suhtes neutraalsed. Ma ei ütleks, et hullu mustrit oleks olemas.

13. Milline on olnud inimeste vastukaja integratsioonist kirjutatud artiklite kohta? Kommentaarid? Vanusegrupi huvid? Lugejate numbrid?

Mina isiklikult artikleid ei kirjuta. Kui on võetud mingi päevakajaline teema, mis on oluline sihtgrupile, siis muidugi saame tagasisidet, et kuidas selle teemaga nüüd on. Kui on sihtgrupile oluline teema, siis muidugi tuleb tagasisidet, ALATI on ka negatiivset! Ilma selleta ei saa, inimestel on selline tunne, et igale poole võib ajada mingit jama suust välja. Saame kindlasti kommentaare, aga konkreetselt välja tuua ei oska hetkel.

Integratsiooni teemade sihtgrupp on peamiselt vanemad inimesed. Kui võtame üldse auditooriumi suuruse, siis noorem auditooriumit ongi vähem. Neil on muud väljundid, mida nad tarbivad. Kui võtame üldiselt profiili, siis see pigem on vanem.

14. Mis Te arvate ühtse eesti kooli ideest? Kas kõikide laste koos õppimine võiks positiivselt mõjutada lõimumist? Miks? Kas meedias on selle kohta piisavalt positiivset infot?

Absoluutselt! Mina arvan, et see võiks olla väga tore idee ja kaasa aidata. Natukene on sellest räägitud, aga mitte väga palju. Hetkel on primaarsed teised teemad, eks see teema tuleb uuesti letti sügisel iga nurga alt: poolt ja vastu artiklid söögi alla ja söögi peale. Ajakirjanik peab olema ja jääma neutraalseks, ta ei tohi panna sisse emotsioone, paraku seda muidugi on. Mida sügise poole, kohalikud valimised lähenevad, seda rohkem arvamused artikleid mingite gruppide esindajatelt, kes ütlevad et mulle see idee meeldib ja kui äge see kõik on, teine vastu kui halb see kõik on. Lugeja peab suutma jääda adekvaatseks ja mõista, kust on artikkel sisuline ja kust propaganda.

15. Milline on kõige parem aeg integratsiooni teemadel kirjutamiseks (suurimad lugejate numbrid)? Kas seda teemat saab lõimida mõne teise olulise sündmusega või tähtpäevaga Eestis?

Kindlasti kaks tähtpäeva: aprilli rahutused ja 9. mai. Need on kaks tähtpäeva, mis mul meelde tulid. Näiteks kõik võimalikud paraadid on venelastele väga olulised, näiteks 24. veebruari kaitseväge jõudude paraad, siis on uskumatu, kui väga venelased seda näha tahavad, samamoodi nagu 23. juuni paraad. Eestlastele meeldib ka, aga venelastele ka. Seal on vaatajate numbrites näha konkreetseid hüppeid. Selliseid asju rakendatakse ka vankri ette, kui nendest teemadest kirjutatakse. Kirjutatakse, kui on midagi olulist. Pole justkui „Täna pean kirjutama!“. Mingid tähtpäevad on, kus teema on oluline, ühiskonnas on midagi toimunud. Kui on aprilli rahutused, siis kõik teavad ju, mis toimub ja seda kajastatakse pigem nagu uudislikus võtmes. „Ansip see, kes teisaldas meie selle!“ Kui on oluline asi, siis räägitakse.

16. Kas lõimumiseks on piisav eesti keele teadmine ja kodakondsuse saamine või lõimumine eeldab midagi enamat?

Kodakondsus ei ole oluline, aga keel on küll oluline. Kuidas muidu suhtled? Mina suhtlen palju venelastega ja mind absoluutselt ei huvita, mis värvi pass on tal taskus. Mul on see, et kõik venelased suhtlevad minuga eesti keeles, sest me oleme selle nii kokku leppinud. Ma olen nendega juba väga kaua suhelnud ja ma igapäevaselt näen, kuidas nende keeleoskus paraneb. Kui nad kuus aastat tagasi väga ei osanud, siis nüüd neil on vaja ja nad peavad minuga suhtlema, neil pole teist varianti. Kogu see maailmavaade on olulisem. Mis pass taskus on, päriselt ei huvita.

Oluline on, et ta tahaks olla Eesti ühiskonnas, mitte vastanduda, vaid kuuluda ühtsesse meeskonda, tunda ühtsustunnet. Ei ole meie ja nemad (eestlased ja venelased). Me elame kõik koos ühel maal ja see ongi oluline, kõik muu on teisejärguline.

17. Millised on teie allikad integratsiooni teemalistel meediakajastustel?

Mina ise ei tee seda, mul on toimetus, kes seda teeb. Kuna mina ei ole venelane, siis mina ei browsi neid uudiseid. Mulle jõuab 200-300 meili päevas, mis Eestis toimub ja sealt ma näen, aga toimetus teeb selle valiku. Palgalised inimesed on piisavalt adekvaatsed seda tegema.